

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

<http://www.kurier-poranny.com/niwa/>

№ 7 (2336) Год XLVI

Беласток 18 лютага 2001 г.

Цана 1,50 зл.

Разумная прапанова

Пасля канфлікту вакол пашырэння Белавежскага нацыянальнага парку ў Гайнаўку прыезджаў прадстаўнік Польскага нацыянальнага камітэта ЮНЕСКА-МАБ. У выніку ўзнікла прапанова стварыць на ўсёй тэрыторыі БНП біясферны запаведнік, якую Камітэт прадставіў цэнтральным і мясцовым уладам.

Біясферны запаведнік ствараюцца з мэтай пастаяннага і ўсебаковага вывучэння прыродных працэсаў на амаль нязмененых ці слаба змененых чалавечымі ўдзеламі частках біясферы. Паводле міжнароднай праграмы „Чалавек і біясфера” прадугледжана арганізаваць у 193 біягеаграфічных правінцыях Зямлі 200 біясферных запаведнікаў. У нашых умовах такія запаведнікі павінны пасадзейнічаць захаванню раслінных комплексаў і звярыны ў натуральных экасістэмах, зберажэнню іх генетычнай разнароднасці ды забяспечыць тэрыторыю для экалагічных доследаў і прыродазнаўчай адукацыі.

Белавежскі нацыянальны парк быў прызнаны ЮНЕСКА біясферным запаведнікам у 1977 годзе, а цяпер прапануецца пашырыць яго на ўсю тэрыторыю пушчы. Нагадаем, што ўся тэрыторыя Белавежскай пушчы ў Беларусі мае ўжо статус нацыянальнага парку і біясфернага запаведніка.

— Стварэнне біясфернага запаведніка — разумная прапанова. Не будзе яна выклікаць столькі грамадскіх эмоцый, што пашырэнне Белавежскага нацыянальнага парку. Стварэнне такога запаведніка не нясе юрыдычных абмежаванняў у карыстанні мясцовым насельніцтвам дабрадзействамі пушчы. Выкарыстанне лясной сыравіны цяпер і так вельмі абмежаванае. Было б гэта кампраміснае вырашэнне, якога рэалізацыя не адкідала б пастулаты нашага грамадства, а адначасна павышала б узровень аховы пушчы. Паўстала б тады магчымасць атрымаць большыя сродкі на ахову лесу, — заявіў староста Уладзімір Пятрочук. — Нашы самаўрады яшчэ не займаліся гэтай прапановай. Спачатку трэба падрабязна пазнаёміцца з прапановай, а пасля прымаць канчатковыя рашэнні.

— Стварэнне біясфернага запаведніка можа памірыць інтарэсы людзей і прыроды. Гэтая ідэя з’яўляецца нам самай блізкай, — сказаў старшыня Саюза гмін Белавежскай пушчы, бурмістр Гайнаўкі Анатоль Ахрыцок.

Цяжка сказаць, як прапанова стварэння біясфернага запаведніка ўспрымаць жыхары Гайнаўшчыны. Сярод апытаных „Газетай выбарчай” жыхароў Гайнаўскага павета амаль 90% рэспандэнтаў выказаліся супраць неадкладнага пашырэння парку на ўсю тэрыторыю Белавежскай пушчы. Больш прыхільнікаў было згодных уводзіць гэты працэс паэтапна.

Аляксей МАРОЗ

На пляцы з гаражом і пустакамі. Злева: Міраслаў Дзмітрук (начальнік), Ян Бурынос (музычны кіраўнік калектыву), Ян Шылюк, Ян Ігнацок (былы камендант), Васіль Супрунюк (старшыня каманды) і Пятро Мартынюк.

Марнуецца грамадская праца

Міхал МІНЦЭВІЧ

Добраахвотная пажарная каманда ў Рыбалах дзейнічае ўжо 56 гадоў. Пажарнікі, якім вядомасць прынёс калектыв „Хлопцы-рыбалоўцы”, не маюць адпаведных умоў для нясення службы. З-за адсутнасці ацпеленага дэпо, зімою прыходзіцца спускаць ваду з аўтамабіля. Калісьці на грамадскіх пачатках пажарнікі зрабілі пустакі для новага дэпо, але да гэтай пары будова не пачалася. На думку гмінных улад, пажарнікі не праяўляюць грамадскай ініцыятывы.

Рыбалаўская пажарная каманда ўзнікла ў сакавіку 1940 года. Тады атрымалі яны ручную помпу і 500-літровую бочку на коннай двухколцы. Каманду ўзначаліў Макар Супрунюк. Пажарнікі паставілі над працякаючай праз вёску рэчкай драўляную дазорную вышку. У 1941 годзе немцы каманду распуцілі, а вышку разабралі.

Каманда аднавіла дзейнасць у 1946 годзе. Згуртавала яна тады 16 пажарнікаў, якіх узначаліў Павел Раманюк. На акцыю прызываў дабравольцаў металічны гонг. Супрацьпажарныя прылады трымалі яны ў панямецкім будынку з-пад трансфарматара. У 1950 годзе, пасля абучэння пажарных механікаў у Элку, рыбалаўская каманда атрымала мотапомпу.

— Пажарнага дэпо ў нас не было, таму мотапомпу трымалі мы ў розных месцах, а шлангі — у складзе, у якім скуплялі курэй, — успамінае Васіль Супрунюк. — Куры палатняныя шлангі так нам запаскудзілі, што не было з чым ехаць да пажару. У 1953 годзе аднавілі мы састаў каманды і тады дасталі новыя мотапомпу і шлангі. Пасля паставілі драўляную каланчу і атрымалі з Бельска аўтамашыну „Жук”.

Пазней, калі паставілі гараж з бетонных панеляў, пажарнікі атрымалі аўтамашыну „Стар-25”, якой карыстаюцца

да сённяшняга дня. Але ў бетонным гаражы няма ацяплення і зімою нельга ў аўтамабілі трымаць ваду. Пажарнікі не маюць там ні адміністрацыйнага, ні сацыяльнага памяшканняў. Нечаканасцю для мяне былі пачарнелыя ад старасці будаўнічыя матэрыялы — пустакі і дошкі — ля гаража.

— Пустакі на новае дэпо выконваліся мо з дваццаць гадоў таму, — тлумачыць мне Васіль Супрунюк. — Васемнаццаць добраахвотнікаў далі тады па тысячы злотых на цэмент, самі звелі жвір, пясок і шлак ды ўручную зрабілі 3 800 пустакоў. Прыдбалі мы яшчэ сталь, ёсць пляц пад будову, заказалі план, але не стала будаўнічага нагляду і дазволу на будову. Усе згодны, што новае дэпо неабходнае, але гэтага недастаткова, каб пачаць будову.

Адказу на пытанне чаму дэпо не будзецца шукаў я ў Заблудаве. Гмінны старшыня Добраахвотных пажарных каманд Ежы Дудзінскі лічыць, што Рыбалы не праяўляюць ініцыятывы ў гэтай справе. Калі б у вёсцы завязаўся камітэт будовы дэпо, тады бурмістр вымушаны быў бы ім дапамагчы. Гмінная ўправа сама не можа пачаць будову, бо тады вясцоўцы скажуць: самі пачалі, дык самі канчайце.

Бурмістр Заблудова Мечыслаў Лад-
[працяг 2]

Беластоцкі агляд

Удзел у ім узялі 22 выканаўчыя адзінкі. Узровень сапраўды быў настолькі высокі, што на цэнтральны агляд не ўвайшлі толькі дзве пазіцыі. Прыемна сцвердзіць, што ў апошні час у беластоцкім рэгіёне паяўляецца ўсё больш выканаўцаў фальклорных песень.

[беларуская песня 3]

Беласточчына і Еўрасаюз

Здымкі, публікаваныя ў „Ніве” пад загалоўкам „Еўрасаюз, як ты мне мілы” прадстаўляюць цывілізацыйную адсталасць нашай малой айчыны ад таго свету, да якога мае яна быць далучана. Хутчэй здымкі гэтыя трэба ўспрымаць як праяву аўтаіроніі рэдактара апошняга старонкі тыднёвіка.

[палеміка 4]

Разумнік вывучае мову

Пра патрэбу і карысць вывучання роднае мовы ў двухмоўным асяроддзі гаварыць цяжка бацькам (і дзядам), якім здаецца, што дзіцяці будучы „пустацца” мовы. А ёсць дакладна наадварот. Гэта сцверджана навукова амерыканскімі вучонымі.

[білінгвізм 5]

Камаі — Беларусь шчырая

Прыехаў ксёндз і кажа, што наша мова пэкая, што трэба на ёй у касцёле правіць. Спачатку для моладзі, а цяпер для ўсіх па-беларуску адпраўляе. Польскую цалкам з касцёла вывеў.

[болей 9]

Сумная хроніка

У школе ў Рыбаках адбываліся агульнавясковыя і партыйныя сходы, а таксама пасяджэнні членаў гуртка БГКТ і Кола вясковых гаспадынь. У школьных залах дэманстраваліся фільмы, адбываліся сустрэчы з журналістамі „Нівы”, літаратарамі „Белавежы” і іншыя мерапрыемствы.

[успамін 10]

З мужыком толькі сем

Вытрымала была Эвеліна з першым мужам сем гадоў, вытрымала і з другім (усё ж пажаніліся) роўна сем. Пазнаёмілася на танцах з маладзейшым на дзесяць гадоў хлопцам, свежым маладажонам, Паўлам Сівым. Забраў той усе грошы з хаты, кінуў жонку з нованароджаным дзіцём і перасяліўся...

[femme fatale 11]

Беларусь — беларусы

Гродзеншчына ў чаканні перамен

7 лютага ў Гродне пахавалі старшыню Гродзенскага абласнога выканаўчага камітэта Аляксандра Дубко. Памёр ён 4 лютага ад сардэчнага прыступу. Амаль 30 гадоў гэты чалавек уплываў на эканамічнае і палітычнае жыццё Гродзеншчыны, а апошнія шэсць гадоў непасрэдна кіраваў вобласцю.

Нарадзіўся Аляксандр Дубко 14 студзеня 1938 года на Віцебшчыне. У 1960 годзе скончыў Гродзенскі сельскагаспадарчы інстытут. Да 1972 года працаваў на розных пасадах у сельскай гаспадарцы Гродзеншчыны. Зорка Аляксандра Дубко ўзыходзіла, калі ўзначаліў ён калгас „Прагрэс”. Гаспадарка ў савецкія часы была ўзорна-паказальнай. Калгас павінен быў даказаць, што савецкая сельскагаспадарчая сістэма самая перадавая. „Прагрэс” быў ці не найлепшым у СССР. Безумоўна, гэта было дасягнута дзякуючы шматлікім льготам і дапамозе дзяржавы, але заслуга Дубко, як таленавітага гаспадарніка, таксама бяспрэчная. Цэнтральная сядзіба калгаса, вёска Верцялішкі, ператварылася ў прыгожае мястэчка, з якога моладзь не ўцякала ў горад, а наадварот, людзі імкнуліся ўладкавацца на працу ў „Прагрэс”. Акрамя сельскай гаспадаркі ў калгасе адкрываліся свае прадпрыемствы. Так, у 1970-80-я гады калгасны вінзавод выпускаў таннае віно з яблык, што для іншых гаспадарак у тых часах было фантастыкай. У народзе гэты напой называлі ў гонар Дубко „прэсідэнтам”. Кожную замежную дэлегацыю, што наведвала Гродзеншчыну, абавязкова везлі на экскурсію ў Верцялішкі, каб паказаць росквіт калгаснага ладу.

Імя Аляксандра Дубко было вядомае ва ўсім Савецкім Саюзе. Ён няраз удзельнічаў у партыйных з'ездах у Маскве, быў дэпутатам Саветаў розных ступеней. У 1982 годзе стаў Героем сацыялістычнай працы. З 1991 па 1993 год быў старшынёю Гродзенскага абласнога Савета дэпутатаў. У снежні 1994 года Аляксандр Лукашэнка прызначыў Аляксандра Дубко кіраўніком вобласці.

У апошнія часы хадзілі чуткі, што Дубко няраз прасіў кіраўніка дзяржавы адпусціць яго на пенсію па стане здароўя. Але Лукашэнка не пагаджаўся. Пацвярджэннем гэтаму могуць быць словы апошняга на жалобным мітынг, які праходзіў у Гродне 7 лютага на плошчы Леніна. Быццам звяртаючыся да нябожчыка, што ляжаў пасярод плошчы ў труне, якая была пакладзена на лафет гарматы, А. Лукашэнка сказаў: „Сегодня говорят, Александр Иосифович, что ты мог бы ещё жить. Это не правда. Мы это с тобой хорошо знаем. Ты себя сжёг...”

Зміцер КІСЕЛЬ

Спадарыні Зінаідзе НАВІЦКАЙ

дырэктару ІІ Агульнаадукацыйнага ліцэя з беларускай мовай навучання імя Браніслава Тарашкевіча ў Бельску-Падляшскім словы шчырага спачування з прычыны напаткаўшага Яе гора — смерці МУЖА —

выказваюць супрацоўнікі Белліцэя.

Спадарыні Марыі ПАЎЛЮЧУК

словы шчырага спачування з прычыны напаткаўшага Яе гора — смерці БАЦЬКІ —

выказвае рэдакцыйны калектыў „Нівы”.

Марнуецца грамадская праца

[1 — працяг]

ны звяртае ўвагу на пажылы ўзрост вясковага пажарнікаў, сярод якіх наймалодшым па 40-50 гадоў. На яго думку, рыбалаўскую каманду можна было б перавесці ў аддалены ад вёскі на паўкіламетра птушкакамбінат. Там знаходзяцца гатовыя ўжо ацэпленыя гаражы і іншыя свабодныя памяшканні. У камбінаткіх блёках жыве многа беспрацоўнай моладзі, якую можна было б прыцягнуць да пажарнай справы. Бурмістр лічыць, што ў Рыбалах будаваць дэпо не варта. З яго вуснаў даведваюся, што ў Рыбалах будзе ліквідаваны асяродак здароўя, што плануецца закрыццё школы (мала дзяцей) і дома культуры (карыстаецца ім мала наведвальнікаў).

Гмінны камандант пажарнікаў-дабравольцаў Рамуальд Віснёўскі, і заадно старшыня мясцовай Рады, задумваецца, ці рыбалаўская каманда, апрача калектыву „Хлопцы-рыбалоўцы”, пратрымаецца. У пажарных планах прадугледжана толькі разбудова дэпо ў самім Забудувае. На будову дэпо ў Рыбалах у гмінным бюджэце няма грошай. Калі каманда не пераселіцца з вёскі ў камбінат, тады, прапануе ён, неабходна абудаваць звонку гараж пустакамі, пакрыць яго бляхай і хаця такім чынам палепшыць умовы. Бяда, што на вёсках няма моладзі, бо каманды дабравольцаў адміраюць.

Рыбалаўскія пажарнікі гатовы дапа-

магчы пры ацяпленні гаража пустакамі, але не згаджаюцца на перанос каманды ў камбінат. А рамонт гаража павінен па садзейнічаць гмінная управа, бо гэта да яе абавязкаў належыць утрыманне дабравольных пажарных каманд.

Пажарнікі-дабравольцы гарантуюць бяспеку жыхарам вёскі і наваколля. У мінулым годзе выязджалі нават па-за тэрыторыю сваёй гміны. Прымалі яны ўдзел у асноўным пры тушэнні пажараў лясоў. Раз гасілі аўтамабіль у гаражы, раз выклікалі іх да дарожна-транспартнага здарэння. Апрача тушэння рыбалаўскія пажарнікі спяваюць. Калектыў „Хлопцы-рыбалоўцы” вядомы ва ўсёй краіне. Прымае ён удзел у Агульнапольскіх сустрэчах пажарніцкіх калектываў у Варшаве. У мінулым годзе прэзентавалі яны беларускія фальклорныя песні ў сталічных Лазенках і на Замкавай плошчы. Калектыў атрымаў грашовую ўзнагароду (у 1999 г.), а яго музычны кіраўнік Ян Бурнос — ганаровую грамоту (у 2000 г.). Доказам прызнання было таксама запрашэнне калектыву ў мінулым годзе на канцэрт у Яхранцы, дзе праходзіла агульнапольская нарада старшынь пажарных каманд.

Тым часам у Рыбалах час быццам бы спыніўся. Гмінныя ўлады бачаць, што старэюцца пажарнікі і... пустакі, зробленыя імі для новага пажарнага дэпо.

Міхал МІНЦЭВІЧ

Фота аўтара

Масей Сяднёў (1913-2001)

5 лютага г.г. у горадзе Глен-Коў (ЗША) на 88 годзе жыцця памёр выдатны беларускі паэт, празаік, перакладчык і літаратуразнавец Масей Сяднёў. Нарадзіўся ён 1 верасня 1913 г. у вёсцы Мокрае на Магілёўшчыне. Вучыўся ў Саматэвіцкай сямігодцы, Мсціслаўскім педагагічным тэхнікуме і Мінскім педагагічным інстытуце — на літаратурна-лінгвістычным аддзяленні. Вершы пачаў пісаць яшчэ ў школе. Дэбютаваў у 1933 годзе і друкаваўся ў часопісах „Польмя”, „Работніца і сялянка”, газетах „Савецкая Беларусь”, „Літаратура і мастацтва”, „Чырвоная змена”. Пацярпеў ад сталінскіх рэпрэсій, якія ў трыцятых гадах спасціглі беларускую творчую інтэлігенцыю. У 1936 годзе, на апошнім курсе, быў арыштаваны і высланы на Калыму, дзе пяць гадоў прабываў у сталінскіх лагерах. У чэрвені 1941 года быў перавезены ў Мінск на перагляд справы, якая мела адбыцца 26 чэрвеня. Пасля выбуху нямецка-савецкай вайны апынуўся ў калоне вязняў чэрвеньскай турмы, якіх энкаведзісты гналі на ўсход па Магілёўскай шашы. Выжыў, таму што канвайры пакінулі іх на волю лёсу. У час нямецкай акупацыі вярнуўся да бацькоў

у вёску Мокрае і працаваў на гаспадарцы. У 1943 г. пераехаў у Беласток, дзе працаваў карэктарам у газеце „Новая дарога”. Перад надыходам Чырвонай Арміі ў 1944 г. пераехаў у Нямеччыну. Там працаваў настаўнікам у беларускай гімназіі ў Міхельсдорфе, быў у ліку стваральнікаў Беларускага літаратурнага згуртавання „Шыпшына” і Беларускага праваслаўнага аб'яднання. З 1950 года жыў у Злучаных Штатах Амерыкі. Выкладаў рускую мову ва ўніверсітэце Індыяна (1959-1983) і працаваў на радыёстанцыі „Свабода” (1969-1983).

Аўтар, між іншым, кніг паэзіі „У акіяне начы” (1946), „На край света” (1947), „Ля ціхай брамы” (1958), „Патушаныя зоры” (1975), „А часа больш, чым вечнасць” (1989), раманаў „Раман Корзюк” (1985), „І той дзень надышоў” (1987), зборніка ўспамінаў і эсэ „Масеява кніга” (1994). У 1991 г. на старонках „Нівы” (н-ры 29-35) апублікаваў „Беластоцкі сшытак” — успаміны з 1943-1944 гг., калі паэт жыў і працаваў у нашым горадзе.

Масей Сяднёў быў рэабілітаваны ў 1992 г.

Віталь ЛУБА

Выбарчы ўчастак у Генконсульстве

Генеральнае консульства Рэспублікі Беларусь у Беластоку інфармуе, што ў сувязі з паўторнымі выбарамі дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, якія адбудуцца 18 сакавіка 2001 года, арганізаваны выбарчы ўчастак па Беластоцкай консульскай акрузе (Падляшскае, Люблінскае, Вармінска-Мазурскае ваяводства) па адрасе **Генеральнага консульства Рэспублікі Беларусь у Беластоку, вул. Варынскага 4, 15-461 Беласток (ul. Waryńskiego 4, 15-461 Białystok).**

Адначасова паведамляем, што ў адпаведнасці з арт. 4 Выбарчага кодэксу Рэспублікі Беларусь выбары дэпутатаў

Палаты прадстаўнікоў з'яўляюцца ўсеагульнымі: права выбіраць маюць **грамадзяне Рэспублікі Беларусь, якія дасягнулі 18-гадовага ўзросту.**

Азнаёміцца з Выбарчым кодэксам Рэспублікі Беларусь можна ў Генеральным консульстве Рэспублікі Беларусь у Беластоку ва ўсе працоўныя дні ад 8⁰⁰ да 12⁰⁰ і ад 13⁰⁰ да 16³⁰. Дадатковую інфармацыю па пытаннях паўторных выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь можна атрымаць па тэлефоне ў Беластоку 744 55 01.

Генеральнае консульства Рэспублікі Беларусь у Беластоку

Беластоцкі агляд

Спявае Ірэна Паўлючук з Беластока.

У перапоўненай зале ГП БГКТ па вуліцы Варшаўскай 11 адбыўся 3 лютага г.г. беластоцкі раённы агляд VIII Фестывалю „Беларуская песня 2001”.

Удзел у ім узялі 22 выканаўчыя адзінкі. Узровень сапраўды быў настолькі высокі, што на цэнтральны агляд не ўвайшлі толькі дзве пазіцыі.

Прыемна сцвердзіць, што ў апошні час у беластоцкім рэгіёне паяўляецца ўсё больш выканаўцаў фальклорных песень (праўда, у большасці гэта апрацаваныя песні), але ёсць і аўтэнтчныя.

Вось хаця б, як у Ніны Цыванюк, якая спявала песні гарадоцкіх бабуляў і матуляў, як падкрэсліла яна, а таксама складае песні сама — на тэмы вельмі надзённыя і гарачыя. На конкурсе заспявала дзве старадаўнія песні: „Старая камода, новыя завесы” і „Чом я не гаспадыня”. Калі журы аб’яўляла вынікі конкурсу, дык так і было сказана, што камісія не задумвалася: калі б было і дваццаць два выканаўцы аўтэнтчнай

песні, дык і так Ніна Цыванюк была б на першым.

На жаль, другі прадстаўнік аўтэнтчнага фальклору — калектыў „Журавінкі” з Агароднічкаў не быў вылучаны на цэнтральны агляд, хаця спявалі свае, напісаныя народнай аўтаркай Нінай Панкевіч песні. Жанчынам з „Журавінак” патрэбна неадкладная дапамога, бо ахвота спявання, вялікая ахвота ў іх ёсць і ніхто з калектыву не адыходзіць.

Цудоўныя, галасістыя Марыя Врублеўская з Гарадка, Ала Каменская і Люба Гаўрылюк з Козлікаў, а таксама Уладзімір Іванюк з Беластока выразна вылучаюцца на фоне спяваючых калектываў.

Не кажучы ўжо пра фенаменальнага Юрку Астапчука, які спявае, быццам гуляючы. Агортвае сваім спевам усю сцэну, залу, яднаецца з глядачамі. Заспяваў з „Прымакамі” дзве песні: „Карнавал” і „Калечка” — словы да першай напісаў сам, другую адаптаваў з рускай мовы. Здавалася, што зараз сыдзе са сцэны і пачне танцаваць з публікай. Вялікае шчасце — рабіць у жыцці тое, да чаго цябе кліча натура.

Вельмі выраслі беластоцкія хоры „Крыніца” — пад упраўленнем Віктара Маланчыка і „Каласкі” — пад упраўленнем Алы Каменскай. „Каласкам” прыбылі хлопцы, і гэта выразна іх узбагаціла.

Што датычыць эстрадных калектываў, дык крыху расчараваў „Лідэр”. Калектыў на яго меру павінен шанавець публіку і не падсоўваць ёй „плейбэк”. Каб яшчэ не было гэтага відаць... але ж пару разоў губы спевака шапталі нешта зусім іншае, чым ішло з запісу. Гена Шэмет тлумачыўся, што ледзь паспелі

„Распяваным Гарадком” імат гадоў апякуецца музычны інструктар Сцяпан Кона.

на конкурс („сёння напісалі песню і сёння запісалі”). Пры ўсёй сімпатыі да „Лідэра” прапаную на будучыню змяніць правілы конкурсу: „плейбэк” дыскваліфікаваць!

Журы пад старшынствам Андрэя Давідука падвяло вынікі конкурсу:

У катэгорыі аўтэнтчнай песні

I месца заняла салістка Ніна Цыванюк з Гарадка;

калектыў „Журавінкі” з Агароднічкаў быў вылучаны.

У катэгорыі апрацаванага фальклору

салісты:

I месца — Марыя Врублеўская з Гарадка;

II месца падзялілі Уладзімір Іванюк з Беластока і Ірэна Паўлючук з Беластока;

вылучэнне атрымала Галіна Карбоўская з Беластока;

дуэты:

I месца занялі — Ала Каменская з сынам Давідам Дубцом;

II месца падзялілі трыо „Каласкоў” і дуэт Любы Гаўрылюк і Уладзіміра Іванюка;

III месца — дуэт з Рыбалаў: Янка Бурнос і Пётр Мартынюк;

хоры:

I месца — „Каласкі”;

II месца падзялілі хор „Крыніца” і жаночая група „Крыніцы”;

III месца — „Асенні ліст” з Гарадка;

ансамблі:

I месца — мужчынская група „Крыніцы”;

II месца падзялілі „Рэчанька” з Козлікаў і „Распяваны Гарадок”.

У катэгорыі сучаснай песні

салісты:

I месца — Ала Каменская;

эстрадныя калектывы:

I месца — „Прымакі”;

II месца — „Казанова”;

III месца падзялілі „Лідэр” і „Капры”.

Г. Шэмет падсунуў публіцы „плейбэк”.

Выпадала б усім ім зычыць поспеху на цэнтральным аглядзе, але калі яны возьмуць гэту „Ніву” ў рукі, дык ужо будзе па цэнтральным конкурсе.

Ада ЧАЧУГА

Фота Сяргея ГРЫНЯВІЦКАГА

Бельскі раённы агляд

4 лютага ў Бельскім доме культуры адбыўся раённы адборачны агляд VIII фестывалю „Беларуская песня 2001”. Выступленні беларускіх гуртоў з Бельска і вакол прыцягнулі вялікую ўвагу жыхароў не толькі горада, але і навакольных вёсак. Ужо 20 мінут да пачатку агляду зала БДК была бітком набітая, так што не было нават магчымасці выгодна, без спіску стаяць. Агляд адкрыў старшыня Бельскага аддзела БГКТ, дырэктар ПШ н-р 3 Васіль Ляшчынскі. Мерапрыемства вялі вучаніцы белліцэя — Галена Сідэвіч і Магдаліна Русачык (гэтай апошняй амаль ні разу не ўдалося прачытаць свой тэкст правільна, што выклікала недаўменне ў публікі). На сцэне выступілі гурты „Васілёчкі” і „Маланка” з Бельска, „Красуні” з Краснага Сяла, квартэт „Арляне” з Орлі, „Бярозкі” з Кнарыд. На аглядзе паявіліся і маладыя выканаўцы: „Дзявочыя ноткі” і салістка Аня Хадакоўская, якая за выкананне песні ў лацінаамерыканскім рытме атрымала бурныя апладысменты.

Неспадзяванкай стала з’яўленне на сцэне Аляксандра Раманюка з Дубяжына, вядомага на Бельшчыне тэнара. Артыст трапіў на сцэну амаль у апошній хвіліне. Яго сольнае выступленне без акампанемента так спадабалася публіцы, што выклікала яго на біс.

Бельскія „Васілёчкі” і „Маланка” паказаліся публіцы ў розным складзе. Выступалі раз жанчыны, потым мужчыны, а пазней паасобна харысты сола, напрыклад, Святлана Кобус.

На цэнтральны агляд фестывалю „Беларуская песня 2001” былі залічаны ўсе ўдзельнікі раённага агляду.

У катэгорыі аўтэнтчнага фальклору:

I месца заняў дуэт і калектыў „Красуні” з Краснага Сяла;

II месца — Аляксандр Раманюк з Дубяжына і квартэт з хору „Васілёчкі”;

У катэгорыі апрацаванага фальклору:

I месца — жаночая група з хору „Васілёчкі” і хор „Васілёчкі”;

II месца — квартэт з калектыву „Бяроз-

кі” з Кнарыдаў, калектыў „Арляне” з Орлі і мужчынская група хору „Васілёчкі”;

III месца — мужчынска-жаночая група з хору „Васілёчкі”

У катэгорыі сучаснай песні:

I месца — Анна Хадакоўская з Бельска-Падляскага, калектыў „Дзявочыя

ноткі” з Бельскага белліцэя і мужчынская група гурту „Маланка”;

II месца — Святлана Кобус з Бельска і гурт „Маланка”; III месца — квартэт „Арляне” з Орлі.

Паўліна ШАФРАН

Фота аўтара

Спявае Святлана Кобус.

Беласточчына і Еўрасаюз

Міхась Куптэль нядаўна пакрытыкаваў нашу рэдакцыю за тое, што не паспяваем за зменамі, якія вакол нас адбываюцца. Цяжка не прызнаць яму рацыі, але мы, журналісты, толькі адлюстроўваем інтэлектуальны патэнцыял нашай тутэйшай нацыі. Усялякія пахвальныя гімны ў гонар беларускай культуры ці літаратуры на Беларусі, якія пывуць ад саміх яе стваральнікаў, трэба хутчэй за ўсё чытаць як крык распачы гэтага асяроддзя. Няма сэнсу крывадушнічаць і самапахвальна даказваць, так як гэтае робяць іншыя, што сваёй працай прадстаўляем найвышэйшы ўзровень інтэлектуальнай думкі, ці неяк вырашална ўплываем на захаванне свядомасці рэшт беларускай супольнасці на Беларусі. Стараемся, робім усё, што ў межах нашых магчымасцей, але ніхто яшчэ вышэй сваіх плячэй не выскачыў. Няма таксама сэнсу пісаць пра нашу Беларусі як краіну ветлівых і гаспадарлівых людзей, месца згоднага сужыцця розных народаў, веравызнанняў і культур, прыгожых лясоў і чыстых рэк, што тут турыстычны атракцыён. Нічога такога тут няма, але мы звычайна любім гэту краіну, так як кожны нармальны чалавек любіць сваіх бацькоў, нават тады, калі яны жывуць і думаюць паводле логікі мінулага стагоддзя. Мы, звычайныя людзі, і прадстаўляем свет такім, якім яго бачым. Сабе і чытачам шчыра жадаем каб выглядаў ён больш прыбабна.

Здымкі, публікаваныя ў „Ніве” пад загалоўкам „Еўрасаюз, як ты мне мілы”, якія прадстаўляюць цывілізацыйны заняпад усходняй Беларусі, паводле нашых інтэнцый не з’яўляюцца прапагандай супраць далучэння Польшчы да Еўрасаюза. Наадварот, мы, як прадстаўнікі нацыянальнай меншасці, бачым у гэтым працэсе шанец на павышэнне свайго статусу ў шматнацыянальнай Еўропе. Еўрасаюз у планаваным кітале не можа талерантна ўспрымаць нацыяналізм, таму што нацыяналізм быў бы запарчаннем ідэі гэтай арганізацыі. Прыклад Аўстрыі і пазіцыі Гайдэра ў тамашняй палітыцы сведчыць аб тым, што на пункце нацыяналізму еўрапейцы дзюмаюць нават на халоднае. Публікаваныя здымкі прадстаўляюць толькі цывілізацыйную адсталасць нашай малой айчыны ад таго свету, да якога мае яна быць далучана. Хутчэй здымкі гэтыя трэба ўспрымаць як праваю аўтаіроніі рэдактара апошняй старонкі тыднёвіка. А нашы жарты на гэтай старонцы такія ж, як пачуццё гумару большасці беларусаў Беларусі. Дарэчы, не толькі ў тутэйшых беларусаў няма ні аўтаіроніі, ні адпаведнага крытыцызму да ўсялякіх ідыятызмаў, якія вакол нас адбываюцца. Хапае ўзяць у рукі польскамоўную

беластоцкую прэсу, каб пераканацца, што такі сам люд там працуе, як у нашай рэдакцыі.

Беласток, хаця гэта несумненна польскі горад (а можа толькі вёска?), у якім не пачуеш часам праз цэлы год ні слова на беларускай мове, мае атмасферу надта падобную на тую, якая адчуваецца ў Гродне ці Брэсце. Розніца такая, што там толькі гучыць руская мова. Людзі на вуліцах і ў Беластоку, і ў Гродне чамусьці маюць нейкія сумныя твары, ніякай спантаннасці, ніякай ветлівасці, ніякага аптымізму, быццам бы кожны другі планаву папачыць жыццё самагубствам. Асабліва гэта відаць, калі чалавек некалькі дзён пабудзе ў г.зв. Еўрасаюзе. Часта чуем, што грамадзяне заходніх краін баяцца нават ехаць у Польшчу, таму што тут адчуваюць сябе мала бяспечна. Праўдападобна ў Кракаве ці Гданьску не больш зладзеяў, чым у Фларэнцыі ці Мадрыдзе, аднак дастаткова „імперыялістам” выйсці з аўтобуса на вуліцу і пабачыць гэтыя нашы панурыя воблікі, каб зразу паверыць у міф аб зладзейска-бандыцкай краіне.

У Беласток мала хто прыязджае з замежжа, апрача гандляроў спіртным з постсавецкай прасторы. У гаспадарчых даведніках апошнім часам з’явілася інфармацыя, што наш горад — гэта найменш карыснае месца для інвестыцый у Польшчы. Вакол горада — аргументуецца — няма інфраструктуры, а ў горадзе — людзей для абслугоўвання сучаснай тэхналогіі ці кіравання арганізацыяй працэсу прадукцыі, рэкламы і гандлю. Напэўна цяжка ў гэтыя паверыць дзесяткам тысяч беспрацоўных. Зусім незразумелы гэты прагноз студэнтам дзесяці вышэйшых навуковых устаноў. Гэтых апошніх ніхто і ніколі не паінфармаваў, што вучаць іх ведаў, якія былі патрэбны для абслугоўвання гаспадаркі і грамадства эпохі ранняга Герка.

Наша правінцыя, якую так усхваляюць усялякія беластоцкія лірыкі, мае штосьці, што напамінае амерыканскую рэзервацыю для індзейцаў з пачатку XX стагоддзя. Нашы апошнія з магкіма маюць таксама ўрадавую дапамогу ў выглядзе пенсій і, таксама як амерыканскія індзейцы, пастаянна знікаюць са свайго натуральнага асяроддзя. Адыходзяць не толькі людзі, але таксама ўвесь духоўны свет, існуючы тут некалькі стагоддзяў. Еўрасаюз прыйдзе сюды акурат тады, калі хаты, паказаны на фотаздымках на апошняй старонцы „Нівы”, зарастуць травой. Пэўна калісьці наплывуць сюды грошы і сярод лясоў узнікнуць прыгожыя дачы, курорты, гасцініцы, паркі, але гэта будзе свет ужо зусім іншай цывілізацыі. Мы, на шчасце, пра яго пісаць ужо не будзем.

Яўген МІРАНОВІЧ

Мені рэальных сродкаў

Бюджэт Гайнаўскага павета на 2001 год, прадбачвае менш рэальных сродкаў на павятовае выдаткі. Яшчэ перад канчатковым галасаваннем над новым бюджэтам — 28 снежня 2000 года — радныя разглядалі фінансаванне інвестыцый, асабліва размеркаванне грошай на будовы і рамонт дарог. Радны Ян Лабузінскі зачытаў інтэрпеляцыю жыхароў Шастакова і Асоўкі Чыжоўскай гміны ў справе асфальтавання дарогі з Шастакова ў Новабарава. Радны Гайнаўкі прапанавалі павялічыць сродкі на дарожныя інвестыцыі ў горадзе. Аднак, згодна раней прынятаму рашэнню, выступаючым з інтэрпеляцыямі радным трэба ўказаць на крыніцы, з якіх будуць фінансавана прапанаваныя імі заданні. Калі старшыня Рады Вольга Рыгаровіч на-

помніла аб гэтым, радныя знялі свае фармальныя прапановы. Намеснік старасты Ежы Сірак паінфармаваў, што рэальным становіцца атрыманне вонкавых сродкаў на асфальтаванне дарогі ў напрамку Шастакова. Самыя вялікія сродкі радныя вырашылі выдзяліць Павятовай управе дарог на куплю машын для асфальтавання (500 тыс. зл.). На інвестыцыі па вуліцы Варшаўскай у Гайнаўцы прызначаных было 310 тыс. зл., а на дарогу Белаважа — Застава — 150 тыс. зл. Управа павета запрапанавала прыдзяліць датацыі звыш 30 адзінкам, якія не ўваходзяць у склад павятовых устаноў. І так, напрыклад, Самастойны публічны Комплекс аховы здароўя ў Гайнаўцы атрымаў 300 тыс. зл., Фонд „Царкоўная музыка” ў Гайнаўцы — 50

Брытні, Джэніфер і Катажыне — не!

Недзе ў сярэдзіне студзеня ў неапапітанскім тэлебачанні паказалі нейкае невялікае дынамічнае шчыльнае зборшыча, якое крыху рухалася то ў адзін, то ў другі бок. Быццам млын у рэгбі. Натойнік той складалі журналісты і фатографы, якія стараліся пабачыць, а нават зрабіць здымак нечаму ў сярэдзіне. Яны так рупіліся, што складвалася ўражанне, быццам у Неапаль прыляцеў нейкі сямігаловы змей з Магеланавых аблакаў. Пасля высветлілася, што не змей гэта, і не з саюзнай з намі галактыкі. Натойнік неапапітанскіх інтэлектуалаў круціўся вакол бразільскага футбаліста Эдмунда, які прыехаў выступаць за тэмашную каманду.

Пад канец студзеня аджарскае тэлебачанне інфармавала пра з’езд грузінскіх літаратараў у Тбілісі. На з’ездзе тым успыхнула патасоўка паміж літаратарамі і журналістамі тэлеканцыі „Руставі-2”. Пасля здарэння літаратары абвінавацілі тэлежурналістаў у наркаманіі, а журналісты літаратараў — у п’янстве. Высвятляць рацыі інтэлектуалаў прыняліся грузінскія органы. Адзін факт, аднак, астаецца неаспрэчым: аднаго пісьменніка нехта пакусаў.

Гэтак дзеецца на шырокім свеце, дзе ў сусветных цэнтрах падзей журналісты змагаюцца за інфармацыю рукамі, нагамі і зубамі. Гэта не тое, што ў нас, дзе яны адно сноўдаюцца па абочынах. Гэтую слушную ацэнку даў спадар Міхась Куптэль агульна нам усім. Але мяне, так я адчуваю, асабліва вылучыў. Бо ж гэта я, заміж штурмаваць слаўныя стадыёны ці сходы літаратараў, сноўдаюцца схематычна па вясковых вёсках з раніцы да вечара і раблню брыдкія здымкі. Пабачыўшы тыя здымкі варшаўскія ўлады хочуць зрабіць з Беларусі чыны скансэн.

Шчырая гэта праўда. Каюся я пакутна перад заклапочаным нашым краем чытачом. Бо ж чвэрць стагоддзя таму, калі варшаўскія ўлады ехалі на правінцыю, на іх прыезд мясцовыя патрыёты малявалі лісце дрэў на зялёны колер, пэравозілі перад важнымі і адказнымі функцыянерамі з месца на месца ўзорныя тыя ж самыя жывёлагадоўчыя фермы. І дзяржава расла ў сілу. І людзі жылі дастатнай. А сёння васьм’я, заміж шанаваць традыцыю і берагчы слаўную спадчыну, сноўдаюцца па абочынах. Перад варшаўскімі ўладамі. І яшчэ. Паколькі слушныя засяроджаны спадар Міхась Куптэля адрасаваны ўсё ж такі агульна, дык думаю, што найлепшым адказам на іх з боку рэдакцыйнага калектыву было б калектывнае маляванне, напрыклад, Белаважскага нацыянальнага парку. Каб рос у сілу. І зелянеў зеляней. Мо фарба не абсыплецца. Каб любаваліся ім і варшаўскі, і сядружныя яму ўрады. А прынагодна мы,

на дрэвах, бераглі б не толькі геркаўскую, але і даэвалуцыйную спадчыну. І не сноўдаліся б па абочынах.

І яшчэ забавіўся я рэтраспекцыяй. Глянучы на свае гады. Змарнаваныя. Літаральна. Вось дажыў я Ленінавага ўзросту. Ленін за такі час пераставіў небагі кавалак свету з ног на галаву. За гэта ўдзячны кавалак свету паставіў яму помнікі. І песні склаў. І спяваў. Прыгожа! А я за такі ж час — нічога карыснага. Нат рэпартажу не ўмею правільна напісаць. Ні сфатаграфавач. Шкодная статыстыка адно мне ў галаве. І ў выніку — ні помніка, ні песень.

Спадар Міхась Куптэль паведамляе, што ў Махнатым няма ўжо каня. Гэта вельмі добрая інфармацыя. Бо калі няма каня, то неўзабаве не будзе і кароў. А можа іх ужо няма. Не будзе і свіней. Не будзе сялянскай статыстыкі. Такім чынам Махнатае перастане быць вёскай, а стане горадам. А гэта нам як манна з неба! Бо гарадскі цэнтр у Махнатым вырашыць гайнаўска-бельскія дэлемы нашага новага беларускага павета.

Такая васьм’я павятова будучыня. А якая яна асабіста мне? Буду старацца. Ручаюся. Калі Эдмунда прыедзе, каб іграць за нашы „Рысь”, „Іскру” ці „Калеяжа”, я кінуся каб яго пабачыць, прыгожа сфатаграфавач ці што яшчэ. Калі траплю на нейкі літз’езд, пастараюся адкусіць нейкі кавалак літаратурнай рэліквіі. І будуць ньюсы. Адаўтарскія. Толькі калі гэта будзе? Калі дажыву да Сталінавага ўзросту? Ён таксама пакінуў па сабе свет шчасця. Удзячныя народы песні пра яго спявалі. Пісалі яму пісьмы. А я да таго Сталінавага ўзросту што? Мо буду ўжо маляваць лісце. А калі яшчэ не?

І тут я маю да спадара Міхася Куптэля вялікую просьбу. Прашу падтрымкі. Інтэлектуальнай. У мяне да спадара Міхася Куптэля вялікі ў гэтай справе давер. Жыве ж жа ён у еўраасяроддзі, якому спявала сама Уітні Х’юстан. І веды ягоныя глыбокія: чаго не трэба пісаць. Ён ужо крышку расакрэціўся. Але гэта толькі пік айсберга. Я маю надзею, я разлічваю на шчырую дапамогу спадара Міхася Куптэля мне. Што ён мне напіша дэталы пералік усяго, пра што не трэба пісаць. І я тады прачытаю той пералік. І вызубру яго. І напішу такі дасканалы рэпартаж, дзе не напішу пра ўсё тое, пра што не трэба пісаць. І той дасканалы рэпартаж будзе з прысвячэннем. Прысвячэнне ў лацінагенных мовах называецца дэдыкацыяй. І прысвячу той дасканалы рэпартаж ні дасканалай Брытні С., ні дасканалай Джэніфер Л., ні дасканалай Катажыне Ф. Не! Напішу сціпленка: „Спадару Міхасю К.”

Аляксандр ВЯРЫЦКІ

тыс. зл., Грамадскі камітэт пабудовы Беларускага музея — 10 тыс. зл., Галоўнае праўленне БГКТ у Беластоку — 8 тыс. зл. і Гайнаўскі аддзел БГКТ — 1,5 тыс. зл.

Выдаткі ў бягучым годзе будуць большыя за мінулагодні на 3,2% і саставяць суму 29 881 тыс. зл. Упершыню Гайнаўскае староства рашылася ўзяць крэдыт на частковую ліквідацыю бюджэтнага дэфіцыту. У сёлетнім бюджэце радныя вырашылі менш сродкаў прызначыць на павятовае дарогі, асвету і выхаванне, сацыяльную апеку, турыстыку і на геадэзічныя працы, затое павялічылі выдаткі на сельскую гаспадарку, лясыцтва, публічную адміністрацыю, ахову здароўя, фізічную культуру і спорт.

Новы радны Васіль Дамброўскі са спіска Беларускага выбарчага народнага камітэта, які ўвайшоў на месца Грыгорыя

Тамашука, стаў членам Камісіі гаспадарчага развіцця (Грыгорый Тамашук адмовіўся быць радным, калі выйграў конкурс на дырэктара Комплексу аховы здароўя).

Радныя перадалі гміне Дубічы-Царкоўныя будынак асяродка здароўя і прагаласавалі за далучэнне Гайнаўскага павета да Агульнапольскага саюза самаўрадаў у карысць лакальных чыгунак. Радны Віктар Рэнт вярнуўся яшчэ да „Стратэгіі развіцця Гайнаўскага павета да 2015 года”, якая амаль аднагалосна была прынята на папярэдняй сесіі. Звярнуў ён увагу, што цяжка будзе яе рэалізаваць па прычыне нястачы сродкаў. Стараста Уладзімір Пятрочук адзначыў, што павятовае ўлады павінны назіраць за рэалізацыяй стратэгіі, прыцягваючы сродкі з розных крыніц.

Аляксей МАРОЗ

Увесь свет Мацей Канапацкага

(працяг; пачатак у 5 н-ры)

Наш пераўздызены следынт

— так запамятаўся Мацей Канапацкі з працы ў „Ніве” яе галоўнаму рэдактару Георгію Валкавыцкаму. Дарэчы, пачынаў працу як магістр рускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта. Працуючы ў Польскім прэсавым агенстве ў Варшаве, пісаў магістэрску працу ў прафесар Антаніны Абрэмбскай-Яблонскай і Мар’яна Якубца на тэму „Jan-ka Kupała jako tłumacz poezji Adama Mickiewicza, Władysława Syrokomli i Marii Konopnickiej”.

На беларускім панадворку пачынала рабіцца інтэлігентна: у 1956 г. пачала выходзіць у Беластоку „Ніва”, адкрылася беларусістыка ў Варшаўскім ўніверсітэце, а Беларускае грамадска-культурнае таварыства пачало гуртаваць дзейных беларусаў. „Шкада, што бацька не дажыў, — успамінае часта Мацей. — Можна я і сам больш тады даведаўся б пра беларускі рух, які быў такі блізкі майму бацьку”. Сапраўды, зацікаўленне беларушчынай прыйшло пасля смерці бацькі, Гасана.

Так складалася, што толькі пасля смерці Сталіна, можна было пачаць адкрыта гаварыць пра беларусаў у Польшчы. Першыя зрухі пачаліся на ўніверсітэце. Сярод студэнтаў Варшаўскай русістыкі завязаўся гурток аматараў беларускага слова. Беларускаю літаратуру выкладала, прыехаўшы аж з Казані, праф. А. С. Фідроўская. Мацей па сёння ганарыцца, што ўпершыню ў гісторыі Варшаўскай русістыкі (беларусістыкі) пісаў магістэрску працу на беларускаю тэму. У Варшаву заходзіла „Ніва” і весткі пра БГКТ. І так Мацей стаў адным з арганізатараў Варшаўскага аддзела БГКТ. Адшукаў, між іншым, Юры Туронка і прыцягнуў яго ў беларускую дзейнасць.

„Ніва” настолькі зацікавіла Мацея, што запрапанаваў рэдактару свае карэспандэнцыі. У 20 нумары „Нівы” (15.07.1956 г.) на першай старонцы Мацей дэбютаваў артыкулам „Янка Купала — вялікі прыяцель польскай літаратуры”. З радасці ад першай публікацыі купіў у Саколцы 30 асобнікаў „Нівы” і разаслаў знаёмым. Сёння таксама з хваляваннем успамінае тэма шчаслівых хвілін. У першым годзе існавання „Нівы” Мацей апублікаваў яшчэ артыкулы пра беларускі фальклор у баладах Адама Міцкевіча (н-р 32) і пра „Нашу

Ніву” (н-р 37). Шмат хто ўпершыню даведаўся пра беларускую газету, якая выдалася ў 1906-1915 гадах. Мацей пачынаў уводзіць у беластоцкі беларускі „запаведнік” агульнае супольнае для ўсёй нацыі, аб чым нават не сніў беларускі селянін на Беласточчыне. Хутка аказалася, што не надта даўня гісторыя мае сваіх нашчадкаў і ў сучаснасці. „Паспрыяла новым адкрыццям прапанова Галоўнага, каб працаваць у «Ніве»”, — прызнаецца Мацей. Ад архіваў да жывых людзей — нашчадкаў Францішка Багушэвіча, Вінцэнта Дунін-Марцінкевіча, Каруся Каганца, сваякоў Янкі Купалы пратоптаў сцяжынкі Мацей, даносячы беларускім словам на старонках „Нівы” да чытача пра знойдзеныя лісты Янкі Лучыны, мемуары Альберта Паўловіча, Бруна Каратынскага, пра „Літоўскую рапсодыю” Мечыслава Карловіча...

Гартаючы сёння „Ніву” з публікацыямі Мацея Канапацкага (часам пад псеўданімам Саевіч) з 1956-1964 гадоў, кожны можа пераканацца ў іх звышчасавай вартасці. Гэта не звычайная публіцыстыка, толькі з навуковым ухілам. „Калісьці я даведаўся, што мае артыкулы даюць чытаць студэнтам у Мінску”, — згадвае Мацей. „Ніва” даходзіла ў Беларусь і менавіта артыкулы М. Канапацкага выклікалі вялікае зацікаўленне. На іх спасылаліся ў сваіх публікацыях Адам Мальдзіс і Сцяпан Александровіч. Не ўсім было даспадобы Мацеева следынтства. Беларускае савецкія вучоныя Абэцэдарскі і Сідарэнка ставіліся непрыхільна — добра ведалі, кім быў Мецеў бацька — Гасан. „Шчыра кажучы, галоўны рэдактар Георгій Валкавыцкі меў шмат клопатаў з-за гэтага, бараніў мяне, бо былі нават націскі, каб мяне звольніць з „Нівы”, — успамінаў Мацей на старонках „Нівы” ў 1994 годзе (н-р 39). Пашана да рэдактара Валкавыцкага ў Мацея асталася назаўсёды, так як і карэспандэнцыя з ім, якая трывае па сённяшні дзень.

Адкрыты на кантакты з людзьмі Мацей падчас працы ў „Ніве” сустраўся з унучкамі Францішка Багушэвіча ў Гіжыцку і ў Ольштыне, са шваграм Янкі Купалы Вінцэнтам Станкевічам, які жыў у Любліне. Мацей шукаў таксама людзей, якія цікавіліся беларускімі справамі і так героямі яго артыкулаў сталі між іншым прафесар кракаўскай славістыкі Тадэуш Грабоўскі, даследчык

Клуб „Эмік” у Любліне — 1962 г. Мацей Канапацкі чытае лекцыю пра Янку Купала. Побач ідзе Вінцэнт Станкевіч — швагер паэта.

творчасці Элізы Ажэшкі Эдмунд Янкоўскі, манюшказнаўца Вітальд Рудзінскі, літаратары: Яўгеній Кабатц, Эмілія Кунавіч, Тэтыс Карповіч, Збігнеў Жакевіч, прафесар Мсціслаў Аляхновіч, літаратуразнавец Багдан Жыранік.

І водгукі на артыкулы Мацея прыходзілі таксама з Беларусі: „Я лічу (і не толькі я, а і многія літаратуразнаўцы Савецкай Беларусі), што „Ніва” робіць вельмі важную і каштоўную справу, змяшчаючы цікавыя артыкулы М. Канапацкага, багатыя фактычным матэрыялам. Даследаванне беларуска-польскіх творчых сувязей — справа надзвычай актуальная і патрэбная, бо ў гэтай галіне зроблена недаравальна мала”, — пісаў у 1962 годзе Сцяпан Александровіч з Мінска. Антон Васілеўскі з Глівіцаў адгукнуўся таксама на публікацыі Мацея: „Прывітанне пану Канапацкаму. Добра пісаў аб Багушэвічу. Публікацыя парушыла мяне, аж заплакаў. Добра піша! Пашана!” (з кнігі Г. Валкавыцкага „Віры”, Беласток 1991).

Чытаючы публікацыі Мацея на старонках „Нівы”, уражвае іх узровень. Тым больш, што я пазнала Мацея як сына Гасана Канапацкага — пасля ўжо знаёмілася з ягонымі артыкуламі. Знаёмства, як не дзіва, прыйшло ў канцы 80-х гадоў у беларускім клубе ў Гданьску. Аня Іванюк знаёміла мяне з беларускім дзеячам і журналістам, а я пыталася пра бацьку — тады мяне больш цікавіў Гасан Канапацкі — татарскі камандзір беларускага войска. Пры чарговых сустрэчах, прысвечаных бацьку, Мацей расказаў ахвотна і пра сябе; пра рэдагаванне беларускіх праграм у Беластоцкім радыё ў 1958-1959 гадах, пра журналісцкую

працу ў „Ніве”. Дарэчы, заўсёды на прыгожай „гімназічнай” віленскай беларускай мове, нягледзячы ці гэта быў універсітэт, ці гарадская вуліца.

Дзякуючы маім зацікаўленням Гасанам Канапацкім, Мацей у беларускім клубе ў пачатку 90-х гадоў расказаў пра свайго бацьку, паказваючы сямейныя памяткі. Адбылося гэта з нагоды ўгодкаў Беларускай Народнай Рэспублікі. 25 Сакавіка для гданьскай беларускай эліты мае асобнае вымярэнне — Мацей разам з сястрой Тамарай рыхтуюць заўсёды ў сваім доме ўрачыстую вячэру з баршчом і пельменямі (kolodunami litewskimi). У верасні 1997 года ў сваёй сапацкай кватэры Мацей падрыхтаваў беларускую выставу для ўдзельнікаў летняй школы беларусістыкі. У пакой звалілася больш за 20 асоб: студэнтаў з Гродна, Вільні, Беластока і Варшавы. Мацей расказаў, а пасля разам з усімі быў на вогнішчы пад сапацкім лясам. Спадарыня Тамара часта ўспамінае Віктара Шалкевіча — „pana, co tak ładnie śpiewał” і меў канцэрт у Мацеевай кватэры. У Мецеевым хатнім архіве шмат цікавых экспанатаў. Захоўваюцца лісты, між іншым, ад Мар’яна Пецюкевіча з Торуні, Янкі Шутовіча з Вільні, Сцяпана Александровіча з Мінска, выдатных беларусаў, якіх ужо няма сярод нас. На сценах вісяць сямейныя партрэты, памяткі і здымкі, якія нагадваюць пра дзяцінства і маладосць Мацея.

Беларускасць настолькі ўелася ў Мацееву натуру, што самым дарагім яму прывітаннем з’яўляецца „Жыве Беларусь!”

(заканчэнне будзе)

Лена ГЛАГОЎСКАЯ

Разумнік вывучае мову

Пра патрэбу і карысць вывучання роднае мовы ў двухмоўным асяроддзі гаварыць цяжка бацькам (і дзядам), якім здаецца, што дзіцяці будуць „путацца” мовы і што тое адмоўна паўплывае на ягонае валоданне дзяржаўнай мовай, яго агульнае развіццё, адаптацыю ў асяроддзі і кар’еру. А ёсць дакладна наадварот. Гэта сцверджана навукова, м.інш. амерыканскімі вучонымі, што тэма дзеці, якія вывучаюць таксама родную мову, лепш развіваюцца інтэлектуальна, разумеюць структуру мовы, спраўней вывучаюць наступныя мовы.

У час культурнай уніфікацыі, якая, як каток, згладжвае культурную іншасць і размаітасць, варта думаць пра ратунак і для „малых моў”. Страта мовы гэта таксама руйнаванне не толькі як перадатчыка культуры, а і індывідуальнасці яе носьбітаў, іх тоеснасці. Кожная з „малых” моў уносіць штосьці ў куль-

туру свету, чалавецтва, і абавязкам усіх ёсць ратаванне тае экалогіі культуры. „Дзіры” і страты ў экалагічнай сістэме руйнуюць усю сістэму. Гэта праблема датычыць не толькі беларускай мовы, але 50 мільёнаў людзей у яднаючайся Еўропе (на 345 млн. усіх еўрапейцаў). Палякаў таксама. Узрастае колькасць людзей двухмоўных. Але лагічна, што сучасны чалавек, настаўлены прагматычна, не выхаваны ў асаблівай пашане да гісторыі і традыцыі, можа „пайсці на латвізну”, і карыстаючыся аргументам толькі карыснасці, прыдатнасці ў жыцці ці кар’еры, выбраць толькі такую мову, якая дасць яму козыр у рукі ў свеце канкурэнцыі. І хай будзе такім козырам беларуская мова — вучыся, сыне, прыдасца, будзе развівацца гандаль, гаспадарчы, культурны абмен з Усходам... А табе — цікавая праца, кантакты з людзьмі, задавальненне...

Амерыканцы, даследуючы двухмоў-

ных дзяцей, заўважылі адну заканамернасць, пра якую мы ўспомнілі на пачатку. Дзіце, якое нават зусім не ведае дзяржаўную мову, прыходзячы ў клас, за кароткі час дагоніць, а нават перагоніць іншых у веданні тае мовы. Умеласць маўлення ў адной мове робіць больш уражлівым на граматычныя праблемы, на структуру, парадак мовы, разуменне граматыкі і больш вытанчанае разуменне абедзвюх моў. Дае магчымасць параўнанняў, моўнай забавы, паслугування адразу абедзвюма мовамі, а пасля і наступнымі. Гэта проста інтэлектуальная гімнастыка, інтэлектуальны і псіхалагічны шанц для дзяцей. Веданне моў развівае ў дзецяў крэатыўнасць. Двухмоўныя дзеці — больш творчыя. Умеюць камбінаваць, вышукоўваць моўныя рашэнні. З доследаў вынікае, што ў іх вышэйшая інтэлігентнасць, чым у дзяцей якія валодаюць адной мовай. Развіваецца ў іх уяўленне, больш у іх зінтэграваная індывідуальнасць, лепш яны асваваюць культуру, менш падаюцца націскам розных злачын-

ных груп. У сітуацыі раптоўных змен рэчаіснасці двухмоўныя дзеці маюць больш шанцаў адпаведна рэагаваць на сітуацыю — у іх шырэйшая колькасць варыянтаў, якія даюць магчымасць дастасавацца да новых умоў.

Так што бацькі, а асабліва бабулі і дзядулі, якія так пераймаюцца, што „папутаюцца” мовы іх патомкаў і страцяць яны шанцы на выжыццё ў цяжкія часы, павінны час ад часу знаёміцца з вынікамі працы заходніх навукоўцаў. Дарэчы, як думаеце, чаму беларусы яшчэ існуюць? І мова іхняя, хоць часам падпольная? Бо ведаюць мовы экспансіўных суседзяў лепш чым яны самі. Бо пластычныя мазгі ў беларусаў дзякуючы той моўнай і сітуацыйнай „гімнастыцы”. А гэта і ёсць інтэлігентнасць. А што можа значыць тая незразумелая самагубная цяга ў некаторых прадстаўнікоў нацыі падрэзаць галіну, на якой сядзяць яны і іх патомкі? Што яны, пэўна, чыстыя прыклады звычайных дурняў. Калі не моцна хворыя.

Міра ЛУКША

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Інтэрв'ю з Тытусам ГОЛДЫСАМ. Гутараць Катажына Клейноцкая і Эва Вячорэк.

— Сёння (3.02.2001 г.) у сам поўдзень, у варшаўскім клубе „Стадола”, пачынаецца Сустрэча магічных людзей — з'езд фанатаў Гары Потэра. Што здарыцца?

— Вялікая прамоцыя трэцяга тома. Будзе вуліца Паконтна, там крама з кніжкамі. Можа будуць і мётлы, і акуляры Гары. У час балю мы выбярэм караля і каралеву. Я хацеў бы, каб усе пераапрунуліся. Неабавязкова каб гэта былі персанажы з кніжкі, толькі каб было магічна.

— Хто прыдумаў гэтую сустрэчу?

— Я. Крыху дапамог мне тата, ну і Выдавецтва Мэдыя Сям'я.

— Ну так — ты аднак дырэктар мерапрыемства?

— Так, татка мой асістэнт — часам афармляе нейкія складаныя справы, бо ў мяне, як у дзіцяці, не заўсёды дзеля гэтага магчымасці.

— Ты можааш пакарыстацца магічнай палачкай.

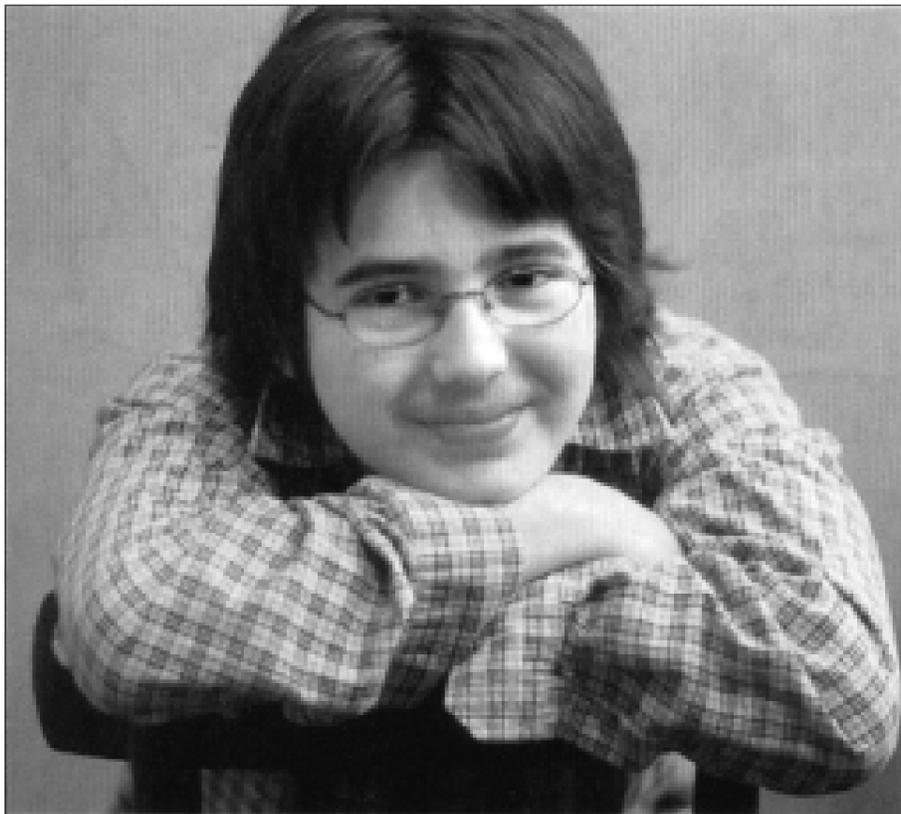
— На жаль, яна паламалася.

— Якраз мы рашаем „Святочны конкурс з Гары Потэрам”. Ходзяць чуткі, што ты падказваў?

— Я атрымаў процьму эмэйлаў, у якіх людзі прасілі мяне падказаць адказы — найбольш пыталі: што гэта Рука Глоры і чаго баіцца Рон. Я адказаў толькі на два эмэйлы.

— Колькі часу займае табе Гары Потэр?

— Многа-многа. Я заснаваў фан-клуб, у ім ужо 500 сяброў ды свая

Тытус Голдыс, сын рокмена Збышка Голдыса, ходзіць у першы клас гімназіі. Мае двух сабак, таксікаў Сусла і Бронка. У тэя моманты, калі не заўзятарыць Гары, збірае аўтографы. У яго іх звыш 300, найбольш ганарыцца подпісам Ала Пачыно і Францыса Форда Копалі.

Мой тата бывае Муголем

старонка ў Інтэрнэце <http://republika.pl/harrypotter/>.

— Ці нехта зрабіў табе праект старонкі?

— Папраўдзе я сам яе зрабіў. Ужо раней я навучыўся некалькі штучак у мове запісу старонак HTML.

— Ты маньяк камп'ютэрных гуляў?

— Не. Калісьці я гуляў у футбол на камп'ютэры, доўгі час гэта бы-

ла мая жарсць. Зараз толькі Гары Потэр.

— А кніжкі?

— Раней, да Гары Потэра, па сваёй волі я прачытаў толькі „Мікалайкі”. Папраўдзе я не люблю чытаць. Цяжка мяне прымусіць, каб прачытаць школьныя чытанні. Што ў Гары найлепшае? Трэба сабе ўсё ўявіць, што дзеецца, там няма замнога паясненняў, апісанняў.

— Ты зараз чытаеш больш?

— Не, значыць, я гартаў некалькі кніжак, але цяжка будзе мяне задаволіць, буду чакаць, пакуль нехта напіша падобную. Пакуль што толькі Гары Потэр павінен быць адзіным школьным чытаннем.

— Хто з'яўляецца тваім любімым героем кніжкі?

— Многія скажуць, што, пэўна, Гары, але я не ведаю. Вельмі люблю Гагрыда — гаёвага і люблю яшчэ Вальдэморта.

— То ж гэта „чорны” тып, вораг Гары?

— Нягледзячы на тое, што ён злы, але ў пачатку ён быў добры. Калі б ён не вучыўся чорнай магіі, ён быў бы найлепшым у свеце настаўнікам чараўнікоў.

— У коле потэраўцаў аж кініць, кажуць — у 30 адрэзку пятага тома мае загінуць адзін з галоўных герояў. Хто?

— Усе думаюць пра Рона або Герміёну. Думаю, аднак, што яны надта добрыя сябры Гары.

— Можа гаёвы Гагрыд, або Альбус Думблдор? Гэта таксама важныя ў жыцці Гары асобы.

Люты

Запытаўся Люты:
— Ці добра абуты?
— Я абуты, —
Кажа Янка, —
Стаў на лыжы
Каля ганка.
Паімчаў ён
Па лыжні,
Снег, як цукар,
Хоць лізні.
Зые сонца,
Слепіць вочы,
За сялом
Спыніўся хлопчык.
У лагчынцы,
Ля гары,
Янкавы былі
Сябры,
Тут ляпілі
Снегавік,
Той, хто ключ зімы
Вартуе...
Хутка Люты
Адлютуе,
Завітае
Сакавік.

Авяр'ян ДЗЕРУЖЫНСКІ

Затрымайся

Усё бяжыш —
Без перастанку.
Я ўжо не памятаю
Нашай апошняй размовы.
Не маеш часу
Нават на мяне
Глянуць.
Я ведаю,
У цябе шмат заняткаў.
Ды прашу цябе,
Затрымайся.
Хоць на хвіліну.
Пасля будзе запозна.
На сяброўства.
На шчасце.
На ўсё.

Здымак

Кавалак паперы.
На ім
Твары, пейзаж.
Ляжыць
На самым дне маёй шуфляды.
Чакае
Хвілі ўспаміну.

Іаанна КАНАНЮК,
II „а” кл. Гімназіі ў Нарве

Польска-беларуская крыжаванка № 7

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

			Marsz			Okon		Klasa
			Parada			Konin		
	Fan	Park						Oko
	Warszawa							
Farsz					Nos			
		Wrózka		Liczba				
Jard				Ina				

Адказ на крыжаванку н-р 3: Рота, дар, нара, лыка, дзверы, бум, ар, нага. Фонд, таз, Нарва, аер, палын, рыба, кут, крама.

Узнагароды, аўтаручкі, выйгралі: **Ева Бенедычук і Павел Келбашэўскі** з Нарвы, **Бажэна Трафімюк** са Старога Беразова, **Івона Маркевіч** з Бельска-Падляскага. Віншuem!

— Ці твой бацька прачытаў гэтую кніжку?

— Не. Яму не трэба чытаць, ён ужо ўсё ведае пра Гары.

— Ён не баіцца, што прозвішча Голдыс будзе хутчэй асацыявацца з Потэрам чым „Пэрфектам”?

— Якраз разам з таткам мы прыкмецілі, што я выходжу на першае месца. Пакуль што ён не злуецца. Паглядзім як будзе пасля Сустрэчы магічных людзей. З другога боку — малым трэба ісці спераду.

— Адным словам, твой бацька не з'яўляецца Муголем?

— Здаецца, не.

— Ці часам ім бывае?

— Ага, калі вяртаецца са школьнага сходу.

Wysokie obcasy, Nr 5 (97)

Бяроза

Расла старая, магутная бяроза на ўскраіне гаю. Памятала, як той гай пачынаўся. Шмат дрэў, якія раслі цяпер каля яе, гэта былі яе маладыя дзеці. І ўсе мецілі яе перарасці, прагнулі таксама быць бліжэй сонца. Бачыла бяроза, як ссякалі яе сяброў і дзяцей. Ды яе самую нішто не чапаў. Можа, заварожвала нават дрывасакаў велічнасць і прыгажосць яе бела-чорнага ствала, які пачаў ужо трэскацца ад старасці, і буйнасць доўгіх косаў, вясно — светла-зялёных, восенню — трапятка-залацістых. І дрэвы, часам з немалой зайздрасцю, захапляліся маткай-бярозай, якой карані шырэі і глыбей аплялі зямлю, чым яна ўздымалася над ёю. І з павагай да яе адносіліся.

Але, як і сярод людзей, так і сярод дрэў ёсць злоснікі і пасмехачы. І яны рогатам аж занесліся, калі старэча адной вясной не выпусціла ні аднаго лістка, і голая адна стаяла да восені. Ні кропелькі соку не данеслі да яе кроны карані. І шумела яна сумна, ціха галасіла, успамінаючы юнацтва і буйную сталасць. Ноччу яе агортвалі яшчэ большыя жаласлівасць і сум, і скрыпелі, енчылі бярозавыя ствол і галіны, біліся адна аб адну, заламваліся віткі. А смех той суседскі найбольш быў балючы. Бо чыя ж віна, што ссохлася? Маладзейшыя дрэвы не разумелі слова смерць. Верылі толькі ў сон, але таксама не памяталі моманту, калі акоўвала іх зіма, нават калі прыходзіла раптоўна і сцінала холадам часам яшчэ зялёныя лісткі... Толькі птушкі не пакінулі старую бярозу.

Засмяяліся яшчэ гучней дрэвы, іншыя спачувальна змаўчалі, глядзячы ў наступную вясну на яшчэ больш сшарэную старэчу. І адна думка білася ёй пад карой: вось бы

зусім прапасці, уцячы з ненадзейнага карэння, што не можа даць ёй стравы і пітва.

Прыехалі людзі, з жалезным візгатам аднялі яе ад карэння, пакінуўшы невялікі пянёк. Упала бяроза, з шумам і трэскам працінаючы паветра, навалілася на маладзейшых суседкаў. Добра, што нікога не зламала. Людзі хутка ацерабілі голле, ствол парэзалі на доўгія бярэны і ўзвалілі іх на машыну. І стала ціха ў лесе пасля трывожнага гоману. Птушкі, што дасюль жылі на бярозе, забедавалі над сваімі гнёздамі, што, растаптаняны, валяліся ў траве.

З цела бярозы зрабілі... Ну, што? Шмат прыгожых і карысных рэчаў. Сшыткі, палічкі, і лыжкі. Лыжак вытачылі аж трыста! 299 лыжак прадалі ў краме, а адна засталася. Чаму? Бо сучок мела пасярэдзіне чарпачка. Адна-аднюсенька доўга стаяла ў магазіне ў пластмасавым кубку. А ў тым сучку прытаілася ўся душа бярозы. І моцна тужыла-сумавала. Па лесе, па птушках, па сонцы... Па гомане. Па размове.

І выбрала тую лыжку для сваёй унучкі Алінчына бабуля. Нішто Алінцы не смакуе. І не расце дзяўчынка, і бледная такая...

Узіраецца лыжка сваім вочкам-сучком на Алінку, што губкі надула, есці не хоча. І завяла лыжка размову з дзяўчынкай. „Есці не хочаш?” — „Не хацу і не буду!” — „А што, нясмачнае? Непрыгожае? Дай, я спрабую, я так даўно нічога не ела! Ай, як смачна! І калярова!” — „Гэта молквацка. Яна — аланзавая.” — „А гэта? Белае і цёплае?” — „Бульбацка! А ў ёй зялёнае гэта пёлкі цыбулі і клоп. А гэта — глацаная каска! А гэтае, белае, гэта ёгулт. Кіслы. Смацны. А тут — булацок. Ён... булацковы!” — „І смак у яго... бурчковы?! Дай, і я спрабую!”

І стала вясёлай бярозавая лыжка! І Алінка стала расці, як тая бярозка!

Міра ЛУКША

Уладзімір Арлоў, Адкуль наш род

Вялікае княства Літоўскае

Князь Андрэй Полацкі

Альгерд меў дванаццаць сыноў. Найстарэйшы з іх, Андрэй, княжыў у Полацку. Пасля бацькавай смерці ён разлічваў атрымаць вялікакняскую карону, аднак гаспадаром Вялікага княства стаў іншы Альгердаў сын — Ягайла.

Андрэй з дружнаю мусіў пакінуць Полацк. Княжыць туды з Вільні паслалі Скіргайлу. Палачане, як і ўвогуле большасць беларусаў, былі тады праваслаўнымі хрысціянамі. Прыязджаючы кіраваць у крывіцкую сталіцу, князі абавязкова мянялі сваю веру на праваслаўе. Ганарысты Скіргайла вырашыў адступіць ад звычаю і застацца паганцам. Скончылася гэта для яго вельмі сумна.

Угневаныя палачане прывязалі князя задам наперад да старой кабылы-шаўлюжкі і пад свіст і агатуканне пагналі яе да гарадской брамы. На прыдзвінскай зямлі яшчэ і цяпер можна пачуць прымаўку: „Паехаў, як Скіргайла з По-

лацка”. Так кажуць пра чалавека, які бясплаўна скончыў нейкую справу.

Тым часам Андрэй Полацкі дапамагаў маскоўскаму князю Дзмітрыю ў барацьбе з татарами. Вы, магчыма, ужо чулі пра Кулікоўскую бітву, дзе расійскія дружыны перамаглі хана Мамаю. Правым крылом маскоўскага войска ў той лютой сечы камандаваў Андрэй Полацкі, які прывёз з сабою дзве тысячы полацкіх ратнікаў.

На шостаг гадзіне бітвы частка расійцаў не вытрымала і паказала татарам спіну. Хан ужо з задавальненнем паціраў рукі, аднак правае крыло разам з палачанамі стаяла насмерць і не адступіла. А потым у бітву ўступіў засадны полк, і татары пабеглі.

Сваё доўгае і бурнае жыццё Андрэй Альгердавіч скончыў у баі. Гэта здарылася ў час сечы з татарами на рацэ Ворскле. Князю ішоў тады 75-ты год.

(працяг будзе)

Добрыя нумары

З гісторыі кабарэ „Куль” — навучае рэжысёр Сяргей Патаранскі. Фота Г. КАНДРАЦЮК

Дарагая „Зорка”! На пачатку хачу перапрасіць цябе за дзве справы. Па-першае, што доўга не пісала, а па-другое — за тое, што калі ўжо вырашыла напісаць, пачынаю так па-дзіцячы, у мяне на думцы зварот — дарагая „Зорка”.

Да напісання заахвоціла мяне насмешка майго сябры, Міхала Сцепанюка, які сцвердзіў, што чытаў мой „файны артыкул” у „Ніве”, а пасля кароткага перапынку дадаў, што было гэта тры гады таму. На апраўданне (доўгага перапынку) у мяне адно — як кажа Дарафей Фіёнік „свет маладога чалавека вялікі”. Так і мой свет, такі шырокі і доўгі, што я ў ім зусім згубілася, паміж хлопцамі — новымі сімпатыямі, сям’ёй, марамі ды адвечнай праблемай моладзі — ліцэем. Хіба ўсе мае аднагодкі разумеюць, а прынамсі героі майго любімага ў апошні час твора Васіля Сакоўскага „Выхаваўчы ўрок”. Дык вось, часта да нас — вучняў, як і герояў апавядання — маюць прэтэнзію за ўцёкі з урокаў, спазненні, прапусканне заняткаў, нізкую культуру, за рэдкае наведванне бібліятэкі і ўвогуле — усе адмоўныя якасці. Многія перакананы, што мы стаім на галаве „ад верасня да чэрвеня” ды ніяк з нас не выходзіць розная дурната. Аднак усім вучням вядома, што мы, напрыклад, спазняемся на ўрокі не па сваёй віне, а па віне транспарту, надвор’я, сімпатыі, абутку на змену, ды званка, які звоніць захутка, а перапынкі таксама закароткія.

У многіх выпадках вінавата наша дрэнная звычка — курэнне, супраць якога стараемся выступаць з вялікім поспехам, напрыклад, можа давесці да паўстання антынікацінавай праграмы кабарэ.

І так, 21 снежня, мы — кабарэ „Куль” — мелі нагоду выступіць перад шанонаўнай публікай II Агульнаадукацыйнага ліцэя. Падрыхтоўка да выступлення была даволі цяжкая і доўгая. Такім чынам мы прадставілі старыя і напісалі восем новых тэкстаў, а таксама некалькі скетчаў, якія працягваліся агулам каля сарака хвілін.

У сваім выступленні мы аднесліся як найбольш адмоўна да курэння. Хлопцы з кабарэ — Чарак, Міхась, Адрыян і Тамаш — пераапанутыя за

„zle komórki”, асцерагалі курцоў, што яны „робяць сабе ў лёгкіх дзіркі”.

Мажэна ўвасобілася ў ролю Рэаты Пшэмык, ды станоўча пераконвала, што „файку паслаў чорт”. Хлопцы намаўлялі дзяўчат да курэння, аднак гэтыя насуперак песні „Chciałabym, chciała”, заспявалі „Не хацела б, не хацела б”. На словы Мажэны ды мелодыю папулярнага ў апошні час „Збунтаванага анёла”, мы заспявалі песню „Не кажы пра любоў, калі ў зубах цыгара”. Не абышлося і без славутага і характэрнага для „Куля” рэпу. Гэтым разам хлопцы заспявалі не пра дзяўчат, а пра рэзультаты курэння. Да гэтага дайшла песня ў выкананні Алега Кабзара „Здаровых людзей ужо няма”, на мелодыю „Сапраўдных цыганоў ужо няма”. Гэта толькі некаторыя з песень. Аб якасці скетчаў сведчылі паводзіны публікі, якая ўзнагароджвала нас доўгімі апладысмантамі.

Аднак, што тут хваліць саміх сябе. Ад гэтага нашы настаўнікі, як выявілася, не зусім такія (без знявагі) „вапнякі”. Ім хіба таксама спадабалася выступленне. Сведчыць пра гэта хача б той факт, што мы атрымалі цудоўныя ўзнагароды, ды пані дырэктар паклікала нас у свой кабінет. Гэтым разам ужо не на „дыванік”, але каб асабіста нас пахваліць і ўручыць нам віншавальныя лісты. Пры нагодзе, аднак, падкрэсліла, што ў кабарэ добрыя „нумары”, а і мы таксама не горшыя.

Жанэта РОЛЯ

Дашкольнік Стэфан Гэва.

Фота Г. КАНДРАЦЮК

Івану Шамякіну — 80

Народнаму пісьменніку Івану Шамякіну 30 студзеня 2001 года споўнілася 80 гадоў.

З дзяцінства памятаю яго прысадзістую постаць і маладжавы твар: штодзень, ідучы на працу, ён праходзіў перад нашымі вокнамі на Пушкінскім пасёлку ў Мінску. Жыў праз два дамы ад нас, і мой бацька, таксама літаратар, сказаў мне, што „гэта пісьменнік Іван Шамякін”. Мне, тады дзяўчынец, цяжка было зразумець, што такі вялікі чалавек, які напісаў раман „Глыбокая плынь” (я ўжо тады паспела яго прачытаць і была непрытомная ад захаплення), можа быць так блізка.

Іван Шамякін нарадзіўся ў сялянскай сям’і ў вёсцы Карма Добрушкага раёна. Пасля заканчэння сямі класаў Макаўскай школы вучыўся ў Гомельскім тэхнікуме будаўнічых матэрыялаў. Менавіта ў тэхнікуме пачаў пісаць вершы і супрацоўнічаць з літаратурным аб’яднаннем пры газеце „Гомельская праўда”. Тады ж спрабаваў пісаць і прозай. Калі адно невялікае апавяданне Іван Шамякін паслаў у Мінск, атрымаў на яго рэцэнзію Міхася Лынькова, які тады стаяў на чале Саюза пісьменнікаў Беларусі, рэцэнзію на некалькі старонак.

У 1940 годзе Шамякін закончыў тэхнікум і быў накіраваны з Гомеля на працу ў Беласток. Працаваў тут нядоўга: неўзабаве быў мабілізаваны ў войска. Служыў у зенітна-артылерыйскай част-

цы, удзельнічаў у абарончых баях пад Мурманскам, Кандалакшай, Петравадскам, змагаўся ў Польшчы. Пісаў вершы і на фронце, друкаваў іх у армейскай газеце „Часовой Севера”.

Вайну І. Шамякін закончыў у званні афіцэра. Пасля вайны працаваў настаўнікам на вёсцы і адначасова вучыўся на завочным аддзяленні Гомельскага педагагічнага інстытута. Друкаваўся з 1945 года.

Пасля 1950 года працаваў у Беларускаім дзяржаўным выдавецтве і ў прэсе, быў намеснікам старшыні і сакратаром Саюза пісьменнікаў Беларусі, галоўным рэдактарам Беларускай Савецкай Энцыклапедыі.

Іван Шамякін належыць да ваеннага пакалення, сам прайшоў крывавамі дарогамі вайны. Бадай, па гэтай прычыне большасць яго твораў прысвечана ваенным падзеям. Але ёсць у яго творах таксама і іншыя тэмы з мінулага і сучаснасці.

Ён — майстар фавулы як ніхто. Пра што б не пісаў Іван Шамякін, усё яно нязвычайна займальнае для чытача.

Найбольш плённы для аўтара быў пасляваенны перыяд: раман „Глыбокая плынь” (1947-48 гг.) — інсцэніраваны ў Гомельскім драматычным тэатры. Тут паказаны гераізм беларускага народа на тэрыторыі, часова акупіраванай ворагам, раман „У добры час” (1953) — аб жыцці сялян у цяжкія пасляваенныя гады; раман „Крыніцы” (1956 год) — інсцэніроўка пастаўлена Беларускаім тэатрам імя Якуба Коласа; пенталогія „Трывожнае шчасце” (1957-1965) — найбольш набліжана да жыцця аўтара і апісвае лёсы пакалення, прайшоўшага праз агонь вайны; раман „Сэрца на далоні” (1963 г.), дзе вельмі востра праўляюцца маральныя праблемы герояў.

Раманы „Снежныя зімы”, „Атланты і карыятыды” (аднайменны відэафільм Беларускага тэлебачання), „Вазьму твой боль” (па ім быў зняты кінафільм), „Петраград — Брэст”, „Зеніт”, апавесці „Гандлярка і паэт”, „Шлюбная ноч”, паводле якіх былі зняты фільмы, апошнія апавесці — „Драма”, „Сатанінскі тур”, а таксама многа-многа іншых, якія ставіліся таксама на сцэне і ўзнагароджваліся дзяржаўнымі і літаратурнымі прэміямі, складаюць творчую спадчыну пісьменніка.

Гэта спадчына застаецца назаўсёды ў сэрцах яго чытачоў.

Ада ЧАЧУГА

Адначынак у Гайнаўцы

Вучні з маскамі на балі.

У час зімовых канікул Гайнаўскі дом культуры і Асяродак спорту і адпачынку арганізавалі для гайнаўскіх вучняў мастацкія заняткі ды спартыўныя спаборніцтвы і гульні.

У Гайнаўскім доме культуры

З 23 студзеня па 3 лютага 2001 года ў ГДК дзеці пад кірункам інструктара мастацтва Анны Тарасюк малявалі і рысавалі зімовыя лясныя і гарадскія краявіды. Вучні рабілі таксама партрэты сваіх сяброў і маскі на балі. Да балю дзеці рыхтаваліся і ў час музычных заняткаў, якія вяла Ядвіга Кучкін. Развучвалі яны танцы і песні. Некаторыя рыхтаваліся да прадстаўлення. Дзеткам падабалася лялечная пастаноўка „Кароль Гэрад”, якую на беларускай мове паказалі вучні з тэатральнай групы „Байдусь”, якой апыкуецца былая настаўніца беларускай мовы Вольга Андраюк.

Вучні расказвалі пра свае хобі, паказвалі калекцыі паштовых марак, грошай і фатаграфій, прыводзілі сваіх каткоў, сабак і хамякоў. Педагог Ірэна Сніткоўская распавяла пра шкодную залежнасць ад алкаголю і наркатыкаў. Дзеці глядзелі мультыкі і мастацкія фільмы, ігралі на музычных інструментах. Удзельнікі конкурсаў атрымалі цікавыя ўзнагароды. Самая вялікая колькасць дзетак сабралася ў час балю.

У Асяродку спорту і адпачынку

АСіА ладзіў футбольныя, баскетбольныя і валебольныя спаборніцтвы. У спартыўнай зале гімназіі н-р 1 за ку-

бак дырэктара АСіА змагаліся 12 футбольных каманд. Гарадская баскетбольная ліга ўзнікла ў Комплексе прафесійных школ. У васьмі камандах выступалі вучні, студэнты і дарослыя, якія змагаліся за кубак бурмістра Гайнаўкі. У Падставовай школе н-р 6 праходзілі спаборніцтвы па тэнісе за чэмпіянат горада. На панадворку АСіА 28 студзеня 2001 года ладзілася сямейнае мерапрыемства „Мы не баімся зімы”. Паколькі было цёпла і снег растаў, адбыліся гульні з мячыкамі і конкурсы. Дзяцей і бацькоў пачаставалі гарачай гарбатай, гарохавым супам і печанымі на вогнішчы каўбаскамі.

Фінальныя матчы баскетбольных спаборніцтваў і ўручэнне ўзнагарод пераможцам адбыліся 3 лютага г.г. у спартыўнай зале Гайнаўскага белліцэя. Паміж фінальнымі матчама танцавалі вучні з Падставовай школы н-р 1 і Гайнаўскага белліцэя, а свае ўмеласці паказвалі юныя дзюдаісты з Гайнаўскага спартыўнага клуба „Пушча”.

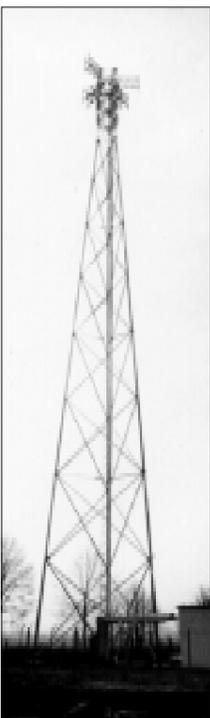
Адным з самых цікавых відовішчаў стаў валебольны матч паміж бельскімі і гайнаўскімі самаўрадаўцамі. На спартыўнай пляцоўцы гулялі, між іншым, бурмістр Гайнаўкі Анатоль Ахрыцюк, яго намеснік Міраслаў Мордань, старшыня Гайнаўскай рады Яўген Сачко, воіт Бельскай гміны Юрый Ігнацюк. Перамагла каманда з Гайнаўкі з рэзультатам 3:2.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Спрацуюць мабільныя тэлефоны

У Орлі і суседніх Кашалях ды Міклашах нельга пакарыстацца мабільным тэлефонам у закрытым памяшканні. Каб патэлефанаваць, трэба выйсці з дому і пахадзіць па ваколліцы ды знайсці адпаведнае месца, да якога даходзіць сігнал. Прычына — названыя мясцовасці распаложаны ў даліне, дзе не даходзяць хвалі сотавай сувязі. Насустрэч жыхарам гэтай аколліцы выйшла тэлесетка „Ідэя”, якая ў студзені на каленні Антанова каля Орлі пачала ставіць 50-метровую вышку з перадатчыкамі.

— Станцыя будзе дзейнічаць у радыусе 30-40 кіламетраў, — тлумачыць кіраўнік будовы Пятро Карчэўскі, — і тады ў Орлі будзе можна карыстацца сотавамі тэлефонамі без клопатаў. Падобная

вышка будзе ўзведзена яшчэ ў Кляшчэлях.

Вежу, вагою ў 10,5 тоны, паставілі ў Орлі за тры дні. Адпаведна раней былі зроблены бетонныя фундаменты. Вясною на абгароджаны сеткай пляц з вежай будзе насыпаны шчэбень. У ста метрах ад вежы электрыкі пабудавалі трансфарматарную падстанцыю, якая забяспечыць электраэнергіяй перадатчную апаратуру.

Магчыма, што ўжо пад канец лютага перадатчна-прыёмная станцыя пачне працаваць і такім чынам скончацца клопаты карыстальнікаў мабільных тэлефонаў у наваколлі Орлі і, мабыць, павялічыцца колькасць абанентаў сотавай сувязі.

Міхал МІНЦЭВІЧ
Фота аўтара

50 гадоў разам

Мілая гмінная ўрачыстасць уручэння медалёў „За шматгадовае шлюбнае сужыццё” адбылася ў ЗАГСе ў Міхалове. Падрыхтавалі яе воіт Міхалоўскай гміны Славамір Ёська і загадчыца тамашняга ЗАГСа Галіна Сушчынская.

Медалямі былі ўзнагароджаны: Ян і Ніна Буйкі ды Уладзімір і Аляксандра Грыкі з Лявонавіч, Фёдар і Валлянціна Франкоўскія з Каляснога, Аляксандр і Вера Казімерчыкі з Тайніцы-Гурнай, Мікалай і Люба Лешчучкі з Будаў, Ян і Рэгіна Леўшай, Антон і Валерыя Самойлікі, Мікалай і Вера Самойлікі, Станіслаў і Чэслава Самонісы ды Аляксандр і Люба Ваўранюкі з Міхалова, Рыгор і Надзея Насуты з Ціванюкоў, Баляслаў і Станіслава Новікі ды Юзэф і Анна Валькі з Шымкаў, Парфірый і Люба Апольскія з Супруноў, а таксама Міхал і Вера Павільчы ды Мікалай і Марыя Салаўі з Навасадаў.

(яц)

Яны — наш гонар

Анатоль Маўчун напісаў цікавы артыкул п.з. „Гаротная доля Гальяша Леўчыка” („Ніва” н-р 3). Ён коратка і трапна падсумаваў паэтычную дзейнасць нашага змага. Ягонае жыццё часта было кашмарным, бо ведаем, як санацыя адносілася да нашых палымяных патрыётаў, асабліва, калі яны не былі католікамі ці праваслаўнымі. А Гальяш Леўчык быў вернікам нялюбай санацыі царквы метадыстаў.

Зацікавіў мяне ўрывак пра сяброўства Леўчыка з Янам Пятроўскім, таксама адданым беларусам і пісьменнікам, які пасля апынуўся ў ЗША і там напісаў шмат кніг і перакладаў з грэчаскай. Ян Пятроўскі таксама метадыст і чалавек вялікага сэрца і душы. Ён меў сваё багаце выдавецтва і кнігі высылалі землякам. Я калісьці перапісваўся з гэтым чалавекам і маю два тамы ягоных мемуараў. Трэцяга тома, на жаль, не маю; мо хто мае і вышле мне. Бо на мае лісты сп. Пятроўскі здаўна не адпісвае, відаць, па старасці не мае сіл.

Мікалай ПАНФІЛЮК

Камаі — Беларусь шчырая

Адзін Бог ведае, як папалі мы ў Камаі. Мелі заехаць у Лынтупы (папіць кавы), але туды не трапілі. Праўда, зводзілі нас супярэчныя думкі і страсці ў рашэнні пытання наконт нелегальнага перасячэння памежнай зоны. Беларуская-літоўскае памежжа назойліва ўяўлялася з арыштам журналістаў.

— І хто ў Польшчы за намі заступіцца? Беларускі журналіст не патрэбны нават беларусам!

Не знайшоўшы надзейнага адказу, мы павярнулі ў кірунку Паставаў. Толькі не паехалі як людзі... проста дарогай.

Камаі выраслі як грыб на дарозе. Але пакуль любаваліся відам старажытнага касцёла, мы доўга кружылі па Лынтупшчыне і Пастаўшчыне (паўночна-заходняя частка Віцебскай вобласці). Зямля гэтая жыва нагадвае Сувальшчыну. Тут жа такі ўзгорыста-азёрна-лясны краявід, падобны назовы мясцін (за Вайшкунамі сустрэлі нават Станьчыкі!).

— І людзі падобныя на нашых, — дзіваваўся Сцяпан, сам стары яцвяг з Віжанскай парафіі (Сувальшчына). — Нібыта з нашых Бондзішак, Кадарышак, Гульбінішак.

Адно толькі не пасавала — усе размаўлялі або па-беларуску, або па-расійску. І дарожныя ўказальнікі, хай і з балцкімі назовамі, былі на беларускай мове.

Кантычка — 2001

Бельскі дом культуры 6 дзён — з 30 студзеня па 4 лютага — быў месцам культурнай і рэлігійнай інтэграцыі. У гэтых днях адбываўся II Агульнапольскі дзіцяча-маладзёжны фестываль калядак і сучасных пастаралак „Кантычка — 2001”. Галоўны арганізатар спаткання — Бельскі дом культуры ўжо другі раз давёў да спаткання дзяцей і моладзі з цэлай Польшчы, якія займаюцца рэлігійнай песняй. У Бельск прыехалі спевакі з Катовіц, Шчэціна, Сувалкаў, Ольштына, Кельцаў. 21 асоба ўдзельнічала ў занятках, якія вялі Юстына Пажазінская, Збігнеў Главацкі, Дарота Анімуцкая і Бэата Бэднаж. Прыбліжальны будучым зоркам эстрады складанасці сцэнічнай прэзентацыі, вучылі як весці сябе перад публікай і камерай, указвалі на патрэбу спявання для сябе і блізкіх. Удзельнікі фестывалю мелі магчымасць спаткацца з бургістам горада і пабачыць архітэктурныя помнікі Бельска-Падляскага.

Вялікае ўражанне на маладых артыстах зрабіў канцэрт „Гаспадары — гос-

— Як у нас ужо добры ксёндз, то нідзе ўжо такога няма, — півучым голасам заявіла цётка з Камаёў. Ды яшчэ, як падыходзіць гэтай прымаўцы, галавой у бок паківала.

Ксёндз (хаця паехаў у водпуск у Польшчу) і нам паказаўся „такім, што нідзе такога няма”.

— Прыехаў і кажа, што наша мова пэкая, што трэба на ёй у касцёле правіць. Спачатку для моладзі па-беларуску служыў. Бо старэйшыя за польскай мовай абстойвалі. Ну, але ён паслужыў, паслужыў... і цяпер для ўсіх па-беларуску адпраўляе. Польскую цалкам з касцёла вывеў.

— Польскую ці беларускую? — пытаем яшчэ раз, каб упэўніцца на ўсякі выпадак.

— Польскую вывеў, польскую, — з нейкім далёкім жалем у голасе заявіла цётка. — Але ж, — дадала зразу, быццам на апраўданне: — Ён такі добры, што, за ніякае золата не аддалі б!

Пасля выявілася, што Камаям шанцавала ў гісторыі на залатых пастыраў.

5 жніўня 1915 г. У Камаі на свой вікарый прыежджае ксёндз-паэт Казімір Стэповіч. У сваім дзённіку піша: *Беларусь шчырая. Навет разгаварыцца іначай трудна. Касцёл падобны да нейкай крэпасці з сярэдніх вякоў. Пробашч чалавек залаты. (...). Беларускае жыццё мяне інтэрасуе. Баліць мне сэрца, як чую жаргон тых, што хочуць кінуць мову родную на карысць чужой. Але ж я нікому не кідаюся з сваімі поглядамі на гэту справу. Магу я мыліцца пад тым узглядам, што беларуская мова заваюе сабе права між народаў, але ніхто мяне не пераканае, што быццам мы гаворым расейскім жаргонам. Гэта праціўна і нашай гісторыі і нашаму бытавому пачуццю.*

Дух Свяяка тут жыве, падумалася, пасля гэтых радкоў. І прыгадаліся ясныя галубы, што сядзелі на даху камайскага касцёла.

Касцёл фактычна нагадвае старажытную крэпасць. Пабудаваны ў 1603-1606 гадах, на памяць пра славу Вялікага княства Літоўскага. У стыльвай трактоўцы касцёла спалучаны прыёмы і формы аба-

пам’я, які адбыўся ў чацвер. Выканаўцамі былі мясцовыя гурты, якія пастаралкі і калядкі спявалі на польскай, беларускай і ўкраінскай мовах.

Пятніца была днём, якога з радасцю і хваляваннем чакалі ўсе выканаўцы. У гэты дзень адбыўся конкурсны канцэрт. Саперніцтва было вялікае, паколькі маладыя артысты паказалі высокі прафесіяналізм.

Конкурсная камісія пасля выслухання 27 удзельнікаў размеркавала ўзнагароды ў трох узроставых групах.

У наймалодшай групе (ад 7 да 11 гадоў) лаўрэаткай „Бронзавай малой флейты” стала Караліна Пажазінская з Бельска-Падляскага. 8-гадовая артыстка выканала песню „Ачаруй гэтую ноч”. „Сярэбраную малую флейту” атрымала Юліта Катовіч — таксама бляшчанка. Першую ўзнагароду — „Залатую малую флейту” атрымаў Адам Лечыцкі з Біскупца.

У групе 11-15-годкаў вылучэнне атрымала Сільвія Тарасюк з Бельска-Падляскага. Трэцяе месца ў гэтай катэгорыі атрымалі Марта Бабулевіч з Бельска, якая праспявала на беларускай мове песню „Каляда”, другое — Караль

рончага дойлідства, архітэктурны готыкі і рэнесансу. Яшчэ ў пачатку стагоддзя ў сценах, што таўшчынёй два метры, віднелі сляды пасля гарматных куль ад шведскіх войнаў. Магутнае ўражанне робіць галоўны фасад з раскрапанымі нішамі для байніц і двума круглымі вежамі (вышыня 16 м, дыяметр 6 м), дзе таксама нішы для байніц.

Невыносна хацелася ўвайсці і ў сярэдзіну храма. Дзеля таго мы доўга шукалі гаспадыню ксяндза (якая, паводле суседзяў, мела выбіраць у агародзе цыбулю). І хаця абышлі мы агарод і плябанію некалькі разоў — не сустрэлі там жывога духа.

Тады, традыцыйна, пакарысталіся даведнікамі прывезенымі з Польшчы. Можна і толк у гэтым выявіўся. Па сённяшні дзень не пакідае мяне жаданне яшчэ раз наведаць Камаі, падыхаць нутром касцёла, адчуць яго метафізіку і ўлавіць рэха тых дзён, калі маліўся тут закаханы ў родны край ксёндз-паэт.

У інтэр’еры, аснаўная зала і капліца злучаны мураванымі лясвіцамі, размешчаны паміж пілонаў. Апсида адкрываецца ў асноўнае памяшканне арачным праёмам. Усе скляпенні касцёла размаляваны арнаментамі ў тэхніцы грызайль. Зберагліся органы аздоблення разьбой і скульптурай 17-18 стагоддзяў, чатыры драўляныя алтары. Найбольш цікавы ў дэкаратывным афармленні цэнтральны 2-ярусны алтар 2-й паловы 18 ст. Аснову яго 1-га яруса складаюць 4 калоны карыфэскага ордэра. Паміж імі ў нішах

драўляныя паліхромныя скульптуры апосталаў Пятра і Паўла. У цэнтры алтарны абраз „Маці Боская з Дзіцём” (17 ст.) у сярэбраным чаканым абкладзе. Крапанавы карніз з разарваным франтонам аддзяляе 2-гі ярус карніза ў 8-граннай разной пазалочанай раме. Алтар заверхшыя гарэльефнай кампазіцыяй з выявай Саваофа ў воблаках. Ордэрныя элементы размаляваны пад ружовы мармур, арнаментальная разьба пазалочаная, што ў спалучэнні з пазалотнай арнаментальнай разьбой і паліхромнай скульптурай стварае інтэнсіўную паларыце, урачыстую кампазіцыю.

— Ну і ксёндз чалавек залаты, — хацелася б дапісаць у даведніку.

Ды не канец турыстычным атракцыёнам — тут ля касцёла сустрэнецца каменны старажытны крыж з XIV-XV стагоддзяў. Праўда, сваім выглядам больш падобны ён на язычнікі аб’ект культуры.

— Стары ён, старусенькі, — быццам у адказ думкам казалі пра крыж камаіян.

— І што было б, калі б мы сюды не патрапілі? — гэтае пытанне палохала не менш як праблема піцца кавы ці парушэння памежнай зоны на Лынтупшчыне.

Ганна КАНДРАЦЮК

Фота аўтара (касцёл)

і Вячаслава ХАРУЖАГА (крыж)

У рэпартажы скарыстаны запіскі Казіміра Свяяка „Дзеля маёй мыслі, сэрца і волі”, Лёндан 1991 (іх змест прыводзіцца ў арыгінале, пры нагодзе — падзяка д-р Лене Глагоўскай), звесткі паводле энцыклапедыі „Архітэктурна Беларусі”.

Юліта Катовіч выступала „Сярэбраную малую флейту”.

Врублеўскі з Бельска і першае — Дам’ян Залеўскі з Браньска. Астатні, апрача цудоўнага голасу, па-майстэрску акампаніраваў сабе на фартэпіяна.

Чарговая група (15-21 гадоў) была найбольш шматлікай. Вылучэнне атры-

мала, між іншым, вучаніца IV класа Бельскага белліцэя Анна Хадакоўская. Цудоўны звонкі голас дзяўчыны зацікавіў камісію, якая прадвышчае маладой салістцы вялікую кар’еру. Праўда — дзе Аня не паявіцца, дзе не заспявае, там заўсёды прысвойваюць ёй узнагароду. Тры першыя ўзнагароды атрымалі Марта Будлеўская з Бельска-Падляскага (3 месца), Эмілія Тарасевіч з Сувалкаў (2-е), Магда Маслоўская са Шчэціна (1-е). Канцэрт закончыла выступленне Бэаты Бэднаж — старшыні журы конкурсу.

Мерапрыемства ў Бельскім доме культуры было цікавым спатканнем маладых людзей, аб’яднаных песняй. Аднак не прыцягнула яно ўвагі жыхароў горада, а нават і ўлад (на канцэрте з’явіўся толькі віцэ-бургмістр). Папраўдзе зала была запоўнена да паловы. У ролі публікі выступалі бацькі і апекуны ўдзельнікаў фестывалю. Арганізатары маюць надзею, што за год сітуацыя зменіцца на лепшае. Быў жа ж гэты II Агульнапольскі фестываль, а не якоесці, малазначнае спатканне дзяцей і моладзі.

Паўліна ШАФРАН

Фота аўтара

Сумная хроніка

Сямікласнікі з настаўнікамі — 1951 год. Аўтар — у верхнім радзе трэці злева.

Школа ў Рыбаках узнікла ў 1906 годзе. Называлася яна тады народным вучылішчам і раскінута была па сялянскіх хатах. Чатыры гады пазней школа атрымала новы будынак — прасторны, з вялікімі аканіцамі і прыгожым уваходам. Паўвека пазней у вёсцы пабудавалі Дом настаўніка (1962-1975). У школе працавалі знакамітыя настаўнікі, якіх да сёння вучні ўспамінаюць добрым словам, напрыклад, дырэктара Міхала Грыку, настаўніц — Станіславу Боўтрык, Зінаіду Валешчык ці Уладыславу Копець. Са школы ў Рыбаках выйшла шмат выдатнікаў, якія пазней занялі высокія і адказныя пасады. Сярод выпускнікоў ёсць вучоныя, паэты, лекары, лётчыкі, генералы, настаўнікі, інжынеры, пракуроры...

Школа была не толькі асветнай установай, але і свайго роду культурным цэнтрам. Дырэктар Грыка, родам з Багнукоў, са спагадай ставіўся да вясковай моладзі і дазваляў ёй у школьным будынку ладзіць танцавальныя вечарыны. Тады, пасля вайны, па вёсках не было ні святліц, ні клубаў. На такія забавы сыходзіліся таксама старэйшыя жанчыны і мужчыны, каб паглядзець на маладых спевакоў і танцораў. Напрыклад, музыкант спецыяльна іграў „Каробушку” для Івана Баршчэўскага (Казьмеравага), які па-майстэрску танцаваў з Марыяй Лаўрашук (Манькай Альжушынай) з Бандароў. Да гэтай пары часамі далучаўся Косця Лаўрыш з Таніцы-Гурнай са сваёй партнёркай. На забавы моладзь з суседніх вёсак прыходзіла пешшу, а з да-

Гасцяваў у нас урадзэнец Бандароў Алесь Барскі (другі злева).

Елі суп з крапівы

Успаміны Яна ЗЯЛІНСКАГА, жыхара Беластока, народжанага ў 1925 годзе.

Нарадзіўся я 1 ліпеня 1925 года ў Чаромсе. Мая сям’я была невялікая. Бацька памёр некалькі дзён пасля майго нараджэння. Захварэў на лёгкія і нават малады арганізм не змог перамагчы хваробу. Аставіў маці з двума дзяцямі.

Яшчэ перад вайной з Чаромхі перасяліліся мы ў Бельск, да матчыных сваякоў. Там мы з сястрой вучыліся і з гэ-

тага часу маю найлепшыя ўспаміны. У цёткі Надзі было нам добра. Заўсёды было што з’есці, маці мела для нас цёплае адзенне на зіму. Год да выбуху вайны атрымаў я начную работу — быў памочнікам стоража. На цукеркі хапала, бо ж мне тады 13 гадоў было.

Пачаткова ўсё было добра, аднак, калі немцы пачалі займаць Бельск, маці вырашыла пераехаць у Кленікі да свайго сяброўкі. Тая прыняла нас холадна.

Вайна — не час на спатканні, на не-

лейшых — прыезджала на роварах, пазней на матацыклах і аўтамабілях „Сырэна”. А тадышнія музыканты ігралі на акардзе, бубне, скрыпцы. Часамі прыезджаў вайсковы аркестр ВОП з Беластока (з Пагранічнага вайсковага аддзялення).

У школе адбываліся агульнавясковыя і партыйныя сходы, а таксама пасяджэнні членаў гуртка БГКТ і Кола вясковых гаспадынь. У школьных залах дэманстраваліся фільмы, якія прывозіла БГКТОўская кінаперасоўка, адбываліся сустрэчы з журналістамі „Нівы”, літаратарамі „Белавежы” і іншыя мерапрыемствы. Пазней моладзь з Рыбакоў і Бандароў пабудавала танц-пляцоўку ў Рыбаках. Вакол яе пасадзілі бярозкі. З таго часу танцы летняй парою адбываліся пад адкрытым небам.

Мінулі тры гады, калі БГКТ дзейнічала больш паспяхова і штогод арганізавала шматлюдныя беларускія фестывалі, на якіх голас вядучай Валянціны Ласкевіч быў чутны ў суседніх Бандарах і навакольных вёсках. У прыго-

Настаўніца Зінаіда Валешчык (1955 год).

ліла культурнае жыццё. Працаваў клуб з кіёскам, можна было паглядзець тэлевізар. У вялікай зале адбываліся навагоднія балі, вяселлі, запусты, ёлкі для дзяцей. Прыезджалі сюды на сустрэчы з чытачамі журналісты „Нівы” і „Белавежцы”. Гасцяваў у нас

Школа ў Рыбаках была пабудавана ў 1910 годзе (здымак з 1960-х гадоў).

жым месцы над Нарвай выступалі калектывы з Беласточчыны і Беларусі.

Цяпер ад усяго гэтага засталіся адны ўспаміны. Ніхто не заглядае ў вёску, не цікавіцца моладдзю — ні БГКТ, ні іншыя беларускія арганізацыі. Пустая школа стаіць забітая дошкамі, заглухла, аколёная трыццацігадовымі бярозкамі танц-пляцоўка. Шкада, вельмі шкада!

Паміж Рыбакамі і Бандарамі мясцовыя сяляне пры падтрымцы ўлад Міхалоўскай гміны пабудавалі мураванае пажарнае дэпо. Было ўрачыстае адкрыццё з удзелам афіцыйных прадстаўнікоў гміны і ваяводства, прыём у новенькай святліцы і ўзнагароды для заслужаных пажарнікаў. І зноў забур-

урадзэнец Бандароў Алесь Барскі. У пажарнай святліцы заўсёды быў выбарчы ўчастак. У ёй таксама выбіралі солтысам Колю Хлябіча, сына Уладзіміра, з Рыбакоў, які шмат гадоў знаходзіўся на гэтай пасадзе.

Цяпер святліцай улады Міхалоўскай гміны не цікавіцца. У клубе размясціўся аптэчны склад, а беспрацоўная моладзь праседжае ў карчах пры бутэльцы віна-чарніла.

З году ў год на беларускіх вёсках прыбывае пустых дамоў. Паміраюць адносна маладыя людзі. Ніхто не звяжае на сённяшні дзень і будучыню вёскі. Куды гэта ўсё давядзе?..

Віктар БУРА

Фота з архіва аўтара

спадзявання і доўгія візіты. Каці таксама было цяжка. Жыла разам са старымі бацькамі, а на яе плечы зваліліся яшчэ тры асобы. Аднак людзі ў той час былі зычлівымі, патрапілі памагчы, не так як цяпер.

Немцы загадалі, што з кожнай сям’і мусіць ісці на работу адзін чалавек. Патрэбна ім была жанчына да работы на пастарунку. Выпала на маці.

Не бачылі мы яе каля месяца. Што ж, жанчына была прыгожая і немцы выкарысталі сваю перавагу. Калі аказалася, што зацяжарыла, не вытрымала. Павесілася. Каця знайшла яе ў стадоле.

Сталі мы з Марфай сіротамі. Каця прыгарнула нас.

Калі пачало бракаваць ежы, стала невыносна. Дайшло да таго, што елі мы варанае лупінне, а нават суп з крапівы.

Сітуацыя змянілася, калі надыйшла Чырвоная Армія. Людзі сталі крышку спакайнейшыя.

Гады вайны былі поўныя работы, голаду і страху. Дзіўна адчуваў я сябе, калі не стала маці, калі не было чаго есці, аднак усё чалавек пратрымаў. Пяць гадоў пасля вайны я ажаніўся, пераехаў у Беласток і перастаў успамінаць ваенны перыяд.

Паўліна ШАФРАН

З мужыком толькі сем

Эвеліна Баран не такая прыгожая жанчына, але ж мужыкі ліпнуць да яе як да мёду. Дзе ні пакажацца, аматараў поўна. Гуляць любіць ды ўмеюць, танцуць ці не найлепш у сталіцы ваяводства. Таму і закахаўся ў яе Адрыян Папельскі. Хлопец харошы, талковы, пара было жаніцца. Сваталі яму былі Вольку Азяблянку, аднае веры, дачку добрых знаёмых, дык яму яе тоўстыя лыткі на спадабаліся. Праз месяц ажаніўся з Эвелінай. Пашлюбную ноч правяла яна з бубначом з „аркестра”, што іграў на вяселлі.

Нарадзіла Эвеліна Адрыяну двое дзяцей. Аську ды Янку. Купіў муж хату — памаглі ягоныя бацькі, бо Эвеліны тата з мамай, пазбыўшыся яе з рук, уздыхнулі з палёгкай. Адрыян працаваў ад цямяна да цямяна, жонка пільнавала дзяцей. Адночы прыйшоў з работы раней. Дзеці сядзелі адны ў хаце, а матка была на саначках у недалёкім ляску з пазнаным пад рэстаранам маладым чалавекам. Развод далі хутка — была ўжо цяжарная з гэтым Гжэгажам. Развод далі без рашэння аб віне. Эвеліна дамагалася, каб суд не дазволіў сустракацца „такому бацьку” з дзецьмі, падаючы прычыну, што надта ж часта купаў дачку, а гэта справа падазроная. Хоць псіхолаг даў апінію, што гэта бацьку павінны былі аддаць дзяцей на выхаванне, судзя рашыла, што будзе імі займацца матка. Частку за хату, паколькі з ёю дзеці, павінна Эвеліна Папельская сплаціць былому мужу. Праз месяц нарадзіла дачку, запісала на Адрыяна. Трэба было адсуджваць ад прозвішча. Пасяліўся каханак у Адрыянавай кватэры. Хоць цікава Гжэгажа на Адрыяна, той не рушыўся з хаты. Вядома, грошай ніякіх не заплаціла, нават не плаціла за кватэру. Каб іх усіх не высялілі, Адрыян сплаціў даўгі. Усе дзіваліся, як ён можа вытрымаць у сваёй хаце, сярод сваіх дзяцей, якім матка загадала называць татам чужога дзядзьку.

Вытрымала была Эвеліна з першым мужам сем гадоў, вытрымала і з другім (усё ж пажаніліся) роўна сем. Пазнаёмілася на танцах з маладзейшым на дзесяць

гадоў хлопцам, свежым маладажонам, Паўлам Сівым. Забраў той усе грошы з хаты, кінуў жонку з нонанароджаным дзіцём і перасяліўся ў кватэру, дзе жыве Адрыян, яго былая жонка і трое дзяцей ад двух бацькоў. Вядома, той новы кватэрант добра прылажыў руку на другога мужа Эвеліны. Гжэгаж і не быў жа нават прапісаны ў гэтай хаце! Руку паламаў! Цяпер, калі хоча пабачыць сваю дачку Агатку, звоніць на сотавы тэлефон Адрыянавага Янкі, прыходзіць тады да малое, калі дома ёсць Адрыян, а няма Эвеліны з новым партнёрам. А той Павел, кажа Адрыян, стараецца — пільнае ўсіх траіх Эвеліных дзяцей, усё купляе да хаты, нават рамонт рабіў. Вядома, пакінуўшы пакойчык, дзе гнездзіцца Адрыян (перасяліўся да яго сын Янка). Сваім дзіцём Павел Сівы не цікавіцца, жонкай таксама. Знайшла яго тут, і, як сцвердзіў Адрыян, куды той Эвеліне да яе! Але ж, бачыце, мае яна для таго маладога такі смак, так яму свет завязала, што кінуў і радзіну, і маёнтак. Усе мяркуюць, што будзе яго галубіць яна яшчэ шэсць гадоў, бо на сёмым памянне, пэўна, на маладзейшага. А што ўжо сама пастарэла? Што ніколі не была прыгажуняй? А ад чаго пластычныя аперацыі? Сама пакуль не плаціць за нішто, то і ліфтынг ёй фундае які гарачы аматар яе спраўнае попкі. У жыцці працавала толькі два тыдні, і хопіць. Хоць, хто яе ведае, мо і працуе дзе... Усё кудысьці ездзіць пасля званка сваёй „Егу”, вяртаецца ў розныя гадзіны... Часам зусім нанач не прыедзе. Домам займаюцца нянькі — нанятая дзяўчына, якая адводзіць і прыводзіць з садка наймалодшую Агатку, Адрыян і Павел. Дома ўсё добра. Толькі, глядзячы на Адрыяна, які з выгляду нагадвае галівудскага акцёра, а з характару — анёла, і на таго малодчыка Паўла, якому ледзь высахла малако з губ, усе дзіваліся. Ці сляпыя яны, ці мо мае тая іх Эвеліна такую дэманічную моц, што ад позірку гэтай беластоцкай *femme fatale* мужыкі падаюць як мухі?!

Лукаш ПРАВАСУД

чыла нідзе і ніколі. І то ўсё. Прачнулася і задумалася. І вось так я яго па-свойму разгадала. А што ты на гэта, Астроне?

Ага, яшчэ мне сніўся такі сон. Быццам я на рабоце. У пакоі шэфа. Ён мне прапанаваў нейкую работу, нешта перапісваць ці што. Але я выкручваюся, не маю ахвоты рабіць гэта. Раптам бачу: перада мною як бы ў паветры вісіць сукенка, яна чорная, у белы гаршак. Не ведаю, адкуль яна ўзялася, але быццам прызначаная мне. Снілася мне гэта перад хваробай. Пасля таго я захварэла.

Што могуць абазначаць гэтыя сны?

МАРЫЯ

Марыя! Будзем разглядаць твае сны глабальна. Твой другі сон мог сапраўды табе прысніцца на хваробу, але мог таксама прадвясціць жалобу па некім нецалкам блізкім (сукенка была не зусім чорная, а ў белы гаршак).

Але што датычыцца твайго першага сну, дык ты ўжо і сама здагадалася. Пэўна, што ён абазначае добрае. Вялікае, здаровае і зялёнае лісце прадвясціць табе надзею на добры паварот спраў. Зелень — колер надзеі, а з твайго сну вынікае, што надзея будзе моцна абাপерта на фактах, бо і лісце было моцнае і тоўстае. АСТРОН

Гучка ў дзікоў

У снежні, калі настануць першыя маrazy, у дзікоў пачынаецца перыяд гону, які ў народзе завуць гучкай. Тады самцы сапернічаюць за самак. Ноччу па лясах, а нават у надрэчных ляшчынках чуваць рохканне, фыркканне, віскі і трэск галля. А ў сакавіку народзіцца паласатыя парасяты.

Самцы са змаганняў выходзяць без большых пашкоджанняў, хаця ў ходзе барацьбы прымяняюць 10-сантыметровыя іклы. Ахоўвае іх тоўстая скура, якая восенню становіцца яшчэ таўшчэйшай. Пакрывае яе доўгае шчацінне, узмоцненае жыўцай у выніку ацідвання аб хваёвыя дрэвы. З году ў год колькасць дзікоў змяншаецца, а прычынай гэтаму з'яўляюцца інтэнсіўныя паляванні.

Дзікі жывуць 14-15 гадоў, вядома,

калі па дарозе не сустрэнуць паляўнічага або браканьера, а прыручаныя могуць дажыць да 20 гадоў. Высачыць дзіка ў лесе справа нялёгка, паколькі вылучаецца ён чуйнасцю і ўмеласцю маскіравацца сярод дрэў і лістоты (глядзі здымак). Сустрэча з дзіком у лесе справа вельмі рызыкаўная, асабліва з самцом, які можа заатакаваць і прымяніць вострыя іклы.

Дзікі часта мігруюць і гэта спрыяе з'яўленню сярод іх пярэстых асобін. Паўсюдна лічыцца, што гэта вынік крыжавання з хатняй свіннёй. Каб процідзейнічаць пашырэнню змешанай пароды, паляўнічыя адстрэльваюць пярэстых дзікоў. У гэтай групе наглядаецца таксама высокая натуральная смяротнасць у першым годзе жыцця.

Тэкст і фота Міхала МІНЦЭВІЧА

У рыбакоў з Міхалова

Нядаўна адбыўся справаздачна-выбарчы сход гуртка Польскага саюза рыбакоў (ПСР) у Міхалове, які налічвае больш за 30 членаў. Новым старшынёю выбралі Чэслава Шульскага. Рэвізійную камісію ўзначаліў Казімір Лукша. Дэлегатам на XXVII З'езд ПСР быў выбраны Міхал Паліноўскі. Заслужаныя члены атрымалі ўзнагароды. Залаты значок ПСР атрымаў скарбнік міхалоўскага рыбакоўскага гуртка Андрэй Гвіздак, а „Медаль за заслугі для развіцця рыбакоўлі” — былы старшыня гуртка ПСР Ян Сухокці.

Міхалоўскія аматары рыбацкага шмат

паклапаціліся ў мінулым годзе пра добраўпарадкаванне штучнага вадасховішча ў Лесанцы каля Міхалова, якое арандуецца. У ім пачалі гадаваць палтак, лясчоў і карпаў. Мінулагадня восенню ўпусцілі ў яго 844 кілаграмы малава гэтага відаў рыб. Яны таксама добраўпарадкавалі ўзбярэжжа вадасховішча, пабудавалі ля яго стаянку для аўтамабіляў ды сметнік.

Варта дадаць, што ў Міхалоўскай гміне рыбу можна лавіць яшчэ — апрача лесанскага вадасховішча — у Семяноўскім возеры, у раках Нарва, Свіслач, Супрасль, Плоска. (яц)

Так быць павінна!

30 студзеня г.г. ехаў я ў абедаць час аўтобуснай лініяй „21” на чыгуначную станцыю. Неспадзявана падрасткі пачалі бойку ў аўтобусе. Людзі загадалі шафёру спыніцца каля камісарыята паліцыі, па вуліцы Ліпавай. Адзін з пасажыраў разам з шафёрам падаліся на паліцыю. Неўзабаве некалькі функцыянераў зайшлі ў аўтобус. „Яны ўсе там, з тылу знаходзяцца”, — гаварылі жанчыны.

Я бачыў як паліцыянт пагналі падрастаў з выкручанымі дазаду рукамі.

— Вось да чаго даходзіць, — гаварылі

рылі старэйшыя жанчыны. — Вучыцца не хочучь, ано хуліганяць... Зараз страшна пад вечар на вуліцы выйсці. Глядзі, каб нешта на галаву не ўпала або не абрабавалі. Такія паразіты нікога не баяцца, ні Бога, ні паліцыі...

Многа яшчэ абьяквашці ў нашым грамадстве на паталагічныя з'явы. Каб усе рэагавалі на эксцэсы вандалаў і хуліганаў так, як пасажыры аўтобуса ў прыведзеным мною прыкладзе, дык можа менш было б злачыннасці на нашых вуліцах.

Уладзімір СІДАРУК

ВЕР — НЕ ВЕР

Дарагі Астроне! Ці сапраўды магу я спадзявацца чагосьці добрага? Мо мне толькі так здаецца, а гэта таму, што прысніўся мне вось такі сон.

Стаю я пасярэдзіне пакоя ў маёй кватэры і гляджу ў напрамку акна. І што я бачу: няма фіранкі, заслонаў, няма кветак, якія ў сапраўднасці стаяць на падаконніку — пустое акно, а на падаконніку стаіць адна кветка — мы яе дрэўцам шчасця называем (у сапраўднасці яно ў мяне ёсць, але стаіць на акне ў малым пакойчыку, ды яно невялікае і як у час зімы — мізэрнае). А тое, што я бачу ў сне — велізарнае на ўсё акно, зялёнае, лісткі тоўстыя. Ну, прыгажосць! Такого я не ба-

Hurtownia zniczy „Luiza”
zaprasza do współpracy.
Антовы склад знічаў „Luiza”
запрашае да супрацоўніцтва.
ul. Scaleniego 34, Białystok
tel. (+48 85) 653 39 16

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Праграмавая рада тыднёвіка „Ніва”.
Старшыня: Яўген Мірановіч.
Адрас рэдакцыі: 15-959 Białystok 2,
ul. Zamenhofska 27, skr. poczt. 149.
Тэл./факс: (0 85) 743 50 22.
Internet: http://www.kurier-poranny.com/niwa
E-mail: niwa@kurier-poranny.com

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Галоўны рэдактар: Віталь Луба.

Сакратар рэдакцыі: Аляксандр Максімоў.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярубская.

Публіцыст: Мікола Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярубская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шафран.

Канцэлярыя: Галіна Рамашка.

Камп'ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук.

Друк: „Orthdruk”, ul. Składowa 9, Białystok.

Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstów nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

Prenumerata: 1. Termin wpłaty na prenumeratę na II kwartał 2001 r. upływa 5 marca 2001 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe na

terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na II kwartał 2001 r. wynosi 19,50 zł.

3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 84,00; pocztą lotniczą Europa — 96,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 120,00. Wpłaty przyjmuje „RUCH” S.A. Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa. Nr konta PBK S.A. XIII Oddział Warszawa 11101053-16551-2700-1-67.

4. Prenumeratę można zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 2,80 zł, a kwartalnie — 36,40 zł; z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 4,10 (kwartalnie — 53,30), pocztą lotniczą: Europa — 4,70 (61,10), Ameryka Płn., Afryka — 5,30 (68,90), Ameryka Płd., Środk., Azja — 5,90 (76,70), Australia — 7,70 (100,00). Wpłaty przyjmuje Rada Programowa Tygodnika „Niwa”, Białystok, ul. Zamenhofska 27, nr konta PBK S.A., I Oddział Białystok, 11101154-401150015504.

Ніўка

Мал. Яўгена ЦАРКОВА („Вожык”)

„Даўціны” Андрэя Гаўрылюка

Адзінокая жанчына сядзіць на лавачцы ў парку. Раптам паяўляецца перад ёю мужчына:

— Давай кашалёк!
— Не забірайце мне, я ж — жанчына...
— Не буду вас чапаць. Толькі мне грошы!
— Ах! Вы такі самы, як і ўсе мужчыны!

Найбольшая бомба — жанчына. Упадае ў вока, раніць сэрца, дзіравіць кішэню і вылазіць бокам.

Замежная журналістка пытае амерыканскага кангрэсмена:

— Чаму ніколі жанчына не стала прэзідэнтам ЗША?
— А ці вам вядома, што прэзідэнт ЗША павінна быць больш чым трыццаць пяць гадоў?

Да сідзячага на лаўцы ў парку Колі дасядаецца прыгожая бландзінка:

— Выбачайце, што перашкаджаю, але вы нагадваеце мне майго трэцяга мужа.
— А колькі іх было ў вас?
— Двух.

Гутараць дзве сяброўкі:
— Уяві сабе, які бессаромны гэты Ан-

дрэй! Учора запрасіў мяне да сябе, каб паказаць маркі.

— І што?
— Ён сапраўды мае альбом.

— Ці будзеш верным і кахаючым мужам? — пытае ксёндз жаніха.

— Будзе, будзе! — хутка адказвае малодуха.

— Варка, як доўга ведаеш гэтага Мікалая?

— З тае пары, калі мы былі яшчэ равеснікамі.

Адна эскімоская дзяўчына вырашыла скаратаць ноч з нарочным. Раніцай сцвердзіла, што яна ў шостым месяцы цяжарнасці.

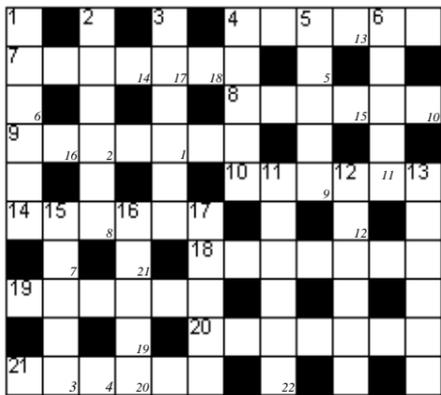
— Ці любіш дзяцей, Маруся?
— Так, але яшчэ больш люблю супрацьзачаткавыя сродкі.

Мужчына ніколі не павінен пярэчыць жанчыне. Павінен пачакаць, аж гэта зробіць яна сама.

— Каханы, мне здаецца, што ты мяне ўжо не кахаш так, як да шлюбу.

— Даражэнькая, ты ж ведаеш, што мяне ніколі не цікавілі замужнія жанчыны.

Крыжаванка

Гарызантальна: 4. паэма Янкі Купалы, 7. канадская правінцыя, 8. Карл Фрыдрых, нямецкі фізіёлаг (1816-95), 9. люлька, у якой закалыхваюць дзіця, 10. вартаўнік, 14. Гіці, японскі палітык (1863-1929), 18. адна з першых стадый развіцця насякомых, 19. палазкі для катання па лёдзе (мн. лік), 20. Карлас, мексіканскі гітарыст і кампазітар (нар. у 1947 г.), 21. сталіца дзяржавы Саманідаў у 9-10 ст.ст.

Вертыкальна: 1. спосаб палітычнай барацьбы са спыненнем эканамічных адносін, 2. псеўданім Іосіфа Джугашві-

лі, 3. распалены попел, 4. літаратурны псеўданім Канстанціна Міцкевіча, 5. тоўстае палатно з грубай ільняной пражы, 6. старажытнагрэчаская багіня мудрасці, 11. Паўла, украінскі паэт (1891-1967), 12. П'ер, французскі паэт (1524-85), 13. Андрэй, савецкі партыйны дзеяч (1896-1948), 15. Жоржы, бразільскі пісьменнік (нар. у 1912 г.), 16. крымская рака, 17. геранія краіны чараў.

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складуць літары з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя адказы, будуць разыграныя кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 1 нумара

Гарызантальна: стаер, фурнітура, акант, дужка, ват, пустэча, Урэнгой, рай, адвес, лешка, камілаўка, Медэя.

Вертыкальна: запіска, спрут, раунд, франтавік, аржанішча, ашука, ахова, вар, Туй, асалода, самум, лоўля.

Рашэнне: **Чыстае сумленне, гэта найдалікатнейшая падушка.**

Кніжныя ўзнагароды высылаем **Аляксандру Дабчынкаму і Лукашу Пацвічу** з Беластока.

Чытанні на вакзале ў Гайнаўцы

У нас народ пісьменны і ведае, што ўсе пачуцці можна выразіць у словах. І кожнае сваё пачуццё ці думку хочацца ўвекавечыць не толькі паэту, на старонках. Надаюцца да таго розныя больш-менш плоскія паверхні, на якіх можна выказаць запаветныя словы, нашкорабаць, запісаць фламастэрам ці шпрэем. Хопіць тады хвілінка спакою і няўвагі розных служб, якія створаны на тое, каб быць перашкодай у народнай творчасці. І выпісваеш на якой хочаш мове і якімі хочаш літарамі слова **КОХАМ**.

Тое **КОХАМ** вельмі ж мяне ўзрушыла, калі я сядзеў на гайнаўскім вакзале ПКС-ПКП. Па-беларуску было яшчэ, вядома, прызнанне-лозунг „Жыве Беларусь!”, ды ўжо досыць сцёрты. **PRAWDA, I TO JAKA!** — падсумаваў свае доследы таксама нейкі іншы чытач сцен, дошак і парапетаў. Бо ўсё тут ёсць: і пра тое, што нейкая маладая дама кахае *Кіевьска з вуліцы Арміі Краёвай*, і што *гарэлка ёсць лепшая ад хлеба, бо кусаць яе не трэба*, філасофскія заўвагі *Усе такія самыя, а кожны іншы ды Розум — добрая справа, толькі трэба яго мець*. І захапленні: *Свет — харошы*, і крылатае: *Каханне — мацней за смерць*. І ці не адважыўся нейкі памятаючы хоць Герка крывым почыркам вывесці: *Лепшае заўтра было ўчора?* І „камуністыя” азваліся, і... сатаністыя (якія ў вершыку прапануюць *сатаны прыняць далонь*), і аматары *дыска і гіп-гопа*, і *дэжыя (Lepiej od woja — zapal dzoja!)*. Вельмі ўнушальна гучыць праўда пра жыццё, якое *шэрае, нуднае і «да дупы» — як срайтасьма!* Або ці не праўда гэта? — *Палова людзей у свеце гэта шалёныя, а другая палова даводзіць іх да шаленства?..*

Праўда, шмат ёсць сярод гэтай творчасці так званых „брыдкіх слоў”, але з якой любоўю яны выведзены, з якім

стылем яны ўжытыя! *Jak się bawić, to się bawić, drzwi wy...ać, nowe wstawić!* — ці не ўяўляе гэты вершык бунт маладога чалавека, які гатовы паставіць свет на галаву дзеля аднаўлення ўсяго? *J...ać i się nie bać!* То ж вядома, што не на гэтым брудным вакзале! Але ж не падумайце, што толькі такія вострыя фразы можае пачытаць сабе на гайнаўскіх сценах! Колькі там яшчэ лірыкі! Верш пра *наркаманку з каралам з сандалавага дрэва ў вуху*, вершык былой сяброўкі (накрэмзаны 9 жніўня ў мінулым стагоддзі) пра адну такую, што мела добрага хлопца, здрадзіла яму з абыкім (пададзена імя таго абы-каго, *Казіка з Буд*), а цяпер *шляецца па горадзе і ўводзіць у блуд усё новых жыхароў Гайнаўкі і акалічных мясцовасцей*. Кароткіх паэм пра былое вялікае каханне ёсць на парудзельных сценах гайнаўскага вакзала яшчэ больш, і тыя хвалоючыя словы, поўныя болю, пачуцця крыўды і безнадзеі вельмі ж на мяне паўплывалі. Яшчэ крышку, і я дастаў бы з торбы маркер і напісаў бы, як кахаў я ў юнацтве адну дзяўчыну, што жыла ў *Белавежы і Лёля называлася*. Здаецца, тое мне ніколі і не прайшло... А што ж то будзе, як ейны ўнук ці ўнучка прачытаюць тое маё прызнанне?! Тут раптам здалася мне, што марозна ў рукі стала. І хоць нікога на другім паверсе вакзала не было, а ўнізе калаціліся каля ацяпляльнай батарэі нейкія прамерзлыя познія пасажыры, я сваё пісак у торбу, сам не свой. Божа ж мой! Гэта каб мне так пакарціла брудзіць сцены ці лаўку ў публічным месцы! У сталіцы павета! Мне, сівому дзеду!

Усё ж, не стрымаўся я. І вывёў на лаўцы адну літару, каб пасведчыць сваю свядомасць у гэтым горадзе і свеце. Адну вялікую, чырвоную, беларускую літару **Я**.

Вандал АРЛЯНСКІ

Рок-гіт-парад РАДЫЁ РАЦЫЯ

У эфіры рок-гіт-парад гучыць кожную другую суботу а гадзіне 18.00 на хвалях **Радыё Рацыя 105.5 FM**. Усіх, хто цікавіцца беларускай рок-музыкай прыняць удзел у плебісцыце запрашае вядучы — Лукаш Сцепанюк. Свае прапановы можае даслаць па пошце (**Radio Racja, ul. Ciepła 1/7, 15-472 Białystok**) або па электроннай пошце (**radio.racja@poczta.wp.pl** або **stepb@poczta.wp.pl**). Для ўдзельнікаў узнагароды — магнітафонныя плёнкі з беларускай рок-музыкай.

Паясненні да спіска: першая лічба — месца, якое песня заняла ў актуальным выпуску рок-гіт-параду; другая лічба — месца, якое песня заняла ў папярэднім выпуску (два тыдні таму); трэцяя лічба — інфармацыя, колькі песня набрала ачкоў у плебісцыце.

27 выпуск, 10.02.2001 г.

1	1	106	Р.Ф. Брага, „Я бачу цябе”
2	3	104	Кардон, „Званы”
3	2	100	Фотаальбом, „Я нарадзіўся тут”
4	6	89	Р.Ф. Брага, „Я чакаю”
5	8	69	Ріма, „Дакуль мы будзем”
6	4	64	Н.Р.М., „Тры чарапахі”
7	1	63	Ріма, „Прывык”
8	8	62	Крыві, „Царкоўка”
9	4	60	Р.Ф. Брага, „Сляпы”
10	10	56	Ілона, „Вядро”
11	17	51	Н.Р.М., „Катлет-матлет”
12	15	49	Н.Р.М., „Мы жывем някепска”
13	20	48	А. Памідораў, „Крывае свята”
14	9	46	Р.Ф. Брага, „Не гавары”
15	12	41	Н.Р.М., „Катуй-ратуй”
16	14	40	Р.Ф. Брага, „Рэчанька”
17	13	38	Р.Ф. Брага, „Паўночны блюз”
18	16	37	Кардон, „Айчына”
19	19	36	Н.Р.М., „Простыя словы”
20	—	31	Н.Р.М., „Паветраны шар”

Як галасаваць: песні, якая вам найбольш падабаецца прызнайце 10 балаў, 2 песні — 9 балаў, 3 — 8, 4 — 7, і г.д. аж да 10 песні, якой дайце 1 бал.